

OPOL.

Obrázkový časopis

pre detskú avu čen o.

Zodpovedný redaktor, majiteľ a vydávateľ

Mikuláš Št. Ferienčík.

Ročník X.

1655

V T. Sv. Martine.

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok.

1879.

ca.

OPOL

General Catalog

1895

Published by the

Book X

1895

1895

O B S A H.

	Strana	Strana	
Básne.			
Dvojslov. Hviezdoslav	2	Nad mohylou Janka Matúšku. Hviezdoslav	258
Zapálte svetlá. Bohdanovič	10	Úskok. Jozef Jančo	268
Sen. Koloman Banšell	—	Pieseň. Bohofubský	—
Zmyja. Román básnický od Slováckého. Petruškin	15, 44, 75, 116, 141,	Preč tie mrákavy... Bohofubský	—
Šuhajovi. Milina	171	J. K-ovi do pamätníka. Bohofubský	269
Havran. Vajanský	25	Apostrofa na nôžky. (Evgenij Onegin od Puškina.) Preložil Vajanský	283
Keď cit ... Hviezdoslav	34	V predvečer „Dušičiek.“ J. Alexander	289
Hľaď na hviezdu, jak padá... Kolom. Banšell	40	Had. O. Bella	333
Kráso-život. Kalobotika od Kar. Szász. Preložil M. Dumný	53	Drobné kvietky. O. Bella	334
Pastieri. Hviezdoslav	—	Slovákom k novému roku. G. Čakovský	366
Orlom tatranským. Janko Alexander	66	Duma. Cyrill Gallay	—
Žiaľ junáka. Bohuznámy	70	Silvester. Vajanský	369
Dunka. Bohuznámy	82	Môj žalm. C. Gallay	372
Vlkodlak. Samo Samovič	83	Pozdrav Vajanskému. Miloslav Dumný	372
Maják. Od Vajanského	97	Pochiebníci. Preložil Václav Vraný	373
Sen Babylona. B.	103	Obrazy zo života, povesti, poviestky, besiedky, divadlo atď.	
Matkin poľubok. — —	—	Orol Selejský. Historická povest. M—n. 4, 25, 67, 100, 132, 160,	194
Ilona Žltovlas. Hviezdoslav	108	Žreb. Humoreska. G. K. Laskomerský	11
Krása k ľúbosti. Janko Alexander	121	Prekvapení. Veselohra v jednom dejstve. Dľa cudzej noveletky: Fr. Jančík 17,	48
Ide šuhaj dedinou. Janko Alexander	122	Anthropologické úvahy, alebo človek uvažovaný v jednote tela s duchom, so zvláštnym ohľadom na jeho určiteľnosť kroz prírodu. P. Hečko 22, 54, 88, 118, 150, 246, 279, 308,	339
Margita. (Z považských povestí.) B.	130	Mladému básnikovi. †	26, 57, 91
K bratom. Bohofubský	157	Listy z Čiech. Jaroslav Vlček	28, 61, 93, 125, 318, 346
Snaha. Bohofubský	158	Starý mládenec. Samo Samovič	41, 78
Mladost. Bohofubský	—	Tri kabanosky. Od Vajanského	70
Povedz mi ... Bohofubský	—	Tak s klavírom ako bez neho. Polyt. Zaľúbenec. Študentská humoreska. Samo Samovič	83
Na Jána. J. A.	161	Reservista. Obrázok z poslednej bosenskej vojny. Napísal A. E. Timko 110,	146
Spev poeta. Bohofubský	178	Slávnosti ku „striebornej svadbe“ Jich Veličenství, odbývané vo Viedni od 21. apríla 1879.	122
Čo to v očiach Tvojích svieti? Bohofubský	—	Hrvatsko-srbská žurnalistika. Dr. Ivan Zoch	123
Ratmir. Od Vajanského	193, 245		
Návšteva. Hviezdoslav	203		
Guslar. Vajanský	211		
Jedla. Vajanský	—		
Pieseň na pokál, venovaný k 50-ročniciu jubileumu kňazského úradovania pána Jána Lehotský, ev. farára v Trnenci. Pavol Országh	218		
Gnom. Od Vajanského	226		
Jelena. Dľa guslara Vajanský	232		
Úryvky z básní J. Dušného	—		
Oblaky. Hviezdoslav 236, 276, 299, 325,	357		

	Strana		Strana
Zajatý cesarevič. Od Vajanského	135	Trnistá cesta života. Poviedka. Jaroš.	334, 367
Pribislav. Poviestka o páde zadunajských Slovákov. B. Tatran	143, 167	Anjel strážca. Obrázok zo života	360
Rozpravy večernie o umení staroslovenskom. Z pozostalých rukopisov P. Z. Kellnera (Hostinského) ...	152, 184, 219	Tatry a More. Básne Vajanského. B. Tatran	376
Nihilismus. Povešť. Samo Samovič	173, 197, 226, 259, 293, 328,		
Sestra koketa. Obrazy zo života. Fr. Jančík	179, 205, 233, 264, 290,		
Z pozostalých „Nápisov“ Jána Kollára	184		
Jednota literárnej reči u Nemcov a Slovanov	188		
Ukradený prsteň. Poviedka z pohronských lesov. Napísal Ant. E. Timko	212, 239,		
Sládkovič a jeho básen: „V slzách matička sedela.“ Lud. Grossmann..	269		
Jako povstala Sládkovičova básen: „Čo vy za nič nemáte nás?“ Lud. Grossmann	222		
Niektoré obyčaje Srbov. Od Ognoslava Dobrodružského	251		
Príkladný panovník. Sdramatisovaná povesť arabská vo dvoch jednaniach. Liptovín	283, 311,		
Falošné vlasy. Noveletka. Podľa nemeckého A. B. voľne poslovenčil C. D.	302		
		Životopisy.	
		Jaroslav Čermák	31
		François Paul Jules Grévy	64
		Alexander I., knieža bulharský	158
		Alexander Vogoridi (Vogorides)	254
		Minister Dr. Alois Pražák	317
		Rozličnosti.	
		Drobnosti	31, 191, 223, 255
		Literatúra a umenie 31, 95, 159, 191, 223, 255, 288, 320, 350	379
		Listáreň redakcie a administrácie 32, 64, 224,	256
		Smrť Dr. Andreja Radlinského	128
		Príhlas k et. obecenstvu	192, 352
		Vyobrazenia.	
		Jaroslav Čermák	1
		François Paul Jules Grévy	33
		Alexander I., knieža bulharský	129
		Knieža Vogorides (Aleko paša)	225
		Dr. Alois Pražák	297

OROL

ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor a vydavateľ:

MIKULÁŠ ŠT. FERIEŇČÍK.

Roč. X.

Turč. Sv. Martin, 31. januara 1879.

Číslo 1.

Jaroslav Čermák.

Dvojslov.

Pod sem, všetečný kľuku! — Jak ta zovú?
 „Zoviem sa Ivan!“ — Pekné, krásne meno!
 Ivan, Ivane! Mój syn pohotovu,
 syn obraznosti! — Pekné, krásne meno: —
 nuž takže rast, by ono bolo ctено
 i tebou, v tebe, chlapče! — A kto si ty?
 „Som človek!“ — Dobre. A čo je to človek?
 „Je tvor boží, však ináč ver složitý,
 ako náš Zahraj; ten namiesto reči
 len tolko zná, že: hav! hav!“ — Akokoľvek,
 ty správne chápeš; človek všetko predčí.
 Však to len vôbec. Život fa poučí,
 keď vyrastieš za junáka, za muža:
 jak mnohí z ľudí nízkym chtičom slúžia,
 k hrude sa viažu, prážú ku kolesu,
 a málo tých, čo srdcom sa povznesu;
 len málo, umom čo zrástli, keď vekom,
 a ním zrodení — zostanú človekom.
 I človek mnohý, jako ten pes skučí:
 človek, ten — čo sa sháňa po mamone;
 skupáň, úžerník: čo keď bedák prosí
 lačný, skrahnutý lebo nahý, bosy:
 priklopí dvere so psím kliatby štekcom;
 alebo nechá za prah síce, priekom
 avšak milosti — sám pre núdzu stone.
 Pretvárelec! Nie, on sa nepretvára,
 on cíti tak; ďas zisku tak ho kára. —
 I človek mnohý, jako ten pes šteká.
 Tam počuj chvastu: jaký on zmužilý;
 bo krivdu uzrel z dialky: i hneď zpuchly
 mohutným hnevom jeho svaly, žily.
 Však nerest kráča k predu, krivej zloby
 už sberba tu, na blízku, — už zaskočí
 stezku nevinných, — už pravda v tvár bije:
 a kde náš vífaz? čo nestúpa voči?
 čo štítom srdným nevinnosť nekryje?
 Teda nadšenia hmly z hrude vytuchly!?
 Keď váliť treba v skutku: není reka;
 pred blízkou krivdou — snáďkjej čatám teká...
 Zbabelec! Podliak! — Nie obraz človeka! —
 I človek mnohý, jako ten pes seká.
 Postretáš takých: čo fa blahosklonne
 zvitajú v tvár, nosili by fa v lone;
 poodíjd' však: prajú ti celkom iné.
 To hladkých hadov praktika odveká:
 znať jich po skvelej, lež — otravnej sline. —
 Druhí zas — tí sa neozrú o teba;

sami sú si dost: teba jim netreba.
 Hlúpe náhody hovejú jim stále;
 sú šťastliví; slavní sa narodili:
 v žití palác, skvelé v smrti mohyly —
 všade vznešení, všade v zlatohlave;
 privilegium vo vrecku, i v hlave — —
 I letia svetom, jak žrebce zvetralé;
 opust' púf spolniu: veru fa prekótia; —
 to pýchy, výsad zdanlivých holota!
 plnosť žalúdka, avšak duše psota!
 — I človek mnohý... avšak dost už toho.
 Dá Bôh, mój synak, dospeješ na muža;
 i shliadaš takých a snáď horších mnoho;
 poznáš kam túža, zkusíš komu slúža,
 zbadáš, kam jejich žití snahy, smery...
 Keď fa skutočnosť v svoje prúdy schytí:
 nie len dočítaš: stelesnené v žití
 Theophrastove nájdeš charaktery.

Tak dužej, syn mój, srdcom, dušou, vekom;
 zhnus si zver onú a zostaň — človekom! —

A keď si človek: vtedy ešte čo si?
 „Som občan vlasti, v ktorej som sa zrodil.“
 — Badám: ty si už dost do školy chodil.
 A keď žiak malý už tak múdre sloví:
 to ver taký syn drahému otcovi
 krásne svedoctvá z examenov nosí.
 Uč sa i ďalej! verne miluj knihu!
 Neskôr nahrádzať už nezbyva stíhu;
 život má doby: — teraz v škole sedieť,
 a neskorej: už učíť nie, lež vedieť...
 Teda si občan vlasti? Statnes' riekol.
 Tak buď ním, ale tým pravým a verným;
 bo vedz: že kliatba, peklo zradcom čiernym!
 a zradca trestu nikdy neutiekol! —

A keď si občan vlasti: čo si ešte?
 — „Som Slováč!“ — Ha, mlč! nerek toho slova!
 — „Prečo, či je to tak veľké nešťastie?
 Slováč som! budem! Tak ma máte znova,
 a mať budete napotom, vždy, večne!“
 — Ó tieto ústa decka blahorečné!
 To povedomie veľké v malej duši!
 Tá otvorenosť mysle, zvuky celé!
 Um: čo netlumí mhra, vášeň nesuší!
 Tak jasno dnuká, jak tu von na čele!...
 Nuž keď si občan vlasti: čo si ešte?

— „Som Slovák, jak môj otec a mať moja; jakbych aj môhol byť ja dačo iné!“
 — Bôh fa živ, decko! čo on živí, žije.
 Ja len bozk môžem dať, však z lásky zdroja pošlý, na tvoje ústa sladko-plynné;
 a dávam ti ho, príjmi! To, čo bije tak prudko v to, to srdce dať náveštie môž' len o jeho vrúcnosti a čistom úmysle: bo vedz, že v tom srdci istom sa narodil, a z toho len pochádza, ktoré ho tlukom — k tebe doprevádza! — Slovákom byť! Jak ťažká to nesnáďa! A nebyť ním: jak výdatné to šťastie! Tu rozkročí sa každá žitia hrádza: — a voľno v kraj, kde slávy vavrín rastie, a voľno duši, jasavému slovu; stupeň za stupňom až po tú budovu otvorený, kde stolce purpurové: jak strašne sladko, kto si tam pohovie! Cesta dokorán — šira, urovnaná, nie štrkom — kvietim, perlou vykladaná; i zlata hojnosť, hodnosti, tituly, povýšenie, — lahučký povoz žitím... No, dost! viem, mnoho sme tu pominuli, však ať len zpomnem to, čo z blízka schytím... Slovom: Slovákom nebyť: kolké šťastie! — Vavrín Slováka: jeho vlastné chraste, čo trním, hložim zem mu obrubily; z nich pletú oní strážni od mohyly ukrutné vence: by hlavu zbodaly, hlavu, čo ináč myseľ je dost smelá, — čisté tkanivo duše roznosily na ostňoch dravých, duše, ktorá krýdla sily nebeskej zdvihnúc, nad zem podletela, — a aby srdce na smrť zkrvácaly, bo to nebezpeč, keď hľa u suseda zdravší tok krve rezkejšie sa valí... A pohodlie Slováka? Jeho skaly: tá lavica, čo rozdrví na kusy, lež na pohovku obmäkčíť sa nedá. A lesk, a hodnosť?... Kmit domácej sviece, nie — smolenice: to sú všetky blesky, čo osvecujú Slovákov stezky, nimi chatrče oblok sa trbliece: maličký vietor a — plam' ten uduší; a čo statočnosť vládze v duchov ríši: to jeho hodnosť, ktorá ak — ho zvýši. —

To hľa fa čaká, synak zlatý, drahý!
 To sú tí známi: s nimiž tvoje snahy, hoj snahy čisté vše budú sa stretať.
 Ba čo? Ach, ešte vzteklejších búr zloby uvidíš stromom žitia tvojho metať.
 No nezvráti fa víchor, len ulomí niektoré vetvy, halúzky zelené — však sám obstoíš v tom víre pohromy: bo kdes' vyrástol — sú otcovské hroby: otcovia fa držia za — tvoje korene. — Nie hrozby, nie tie! však ani lichoty!
 Čo zlosť nezmohla v divom, zhubnom boji: to často sladké zdolá lichotenie: a preto na vzdor tvár tých — v tuhšej zbroji, mocnejšie pred jích útok obrnenie!... Neboj nič, synu! Ten, čo fa odsoti, krivo posúdi, zlobivo obrechá: on horší iste, syn pekla lopoty: a čo pochádza z tohoto pelecha, to lásky nezná, to zlorečiť musí: zlobou zplodené — zlobou sa zadusí! — Zmužilost, chlape! i v slove, i v činu. Si v službe pravdy: nemáš čo sa lakaf; tá fa vychová slávy za hrdinu: bo zrie fa, decko, každodenne klakať v modlitbe vrúcněj pred oltárom svojím...

Nuž či sa bojíš? — „Nie, ja sa nebojím; milujem vlast, a — milujem otca, mať; a predo všetkým láskou tlučem v nebe —.“
 — Sem, stop sa s mojou vreľou dušou znova!
 Tie od kolísky z blízka — prišlé slová, a ústa, čo jich rekly, nesmú klamať!
 Tak je! Výborne! — Zdar na cestu tebe.
 Kto vlast miluje: miluje istotne i tých — čo vlasti časť — čo ho zplodili; a kto miluje svojeť: ten ochotne za vlast — ten dom svojete stúpa do mohyly.

Tak je! Výborne! — Zdar na cestu tebe!
 S Bohom! Ivane! Mocné s tebou nebe! — Ivan, Ivane! — Pekné, krásne meno!
 Jak pekne toho zurvalca hľa zovú; a bude ono ním len zvelebeno: bo obrubí ho skvosty svojích cností... Ivan, Ivane! Môj syn pohotovu, syn obraznosti! —

Hviezdoslav.

Orol selejský.

Historická povest.

I.

Zraku nášmu zjavuje sa kraj nevyrovnanej krásy. Obtočený tmavozelenými lesami, v ktorých mohutné duby, široké buky, košaté, mädonosné lipy a javory a drevá jiných rodov tvoria rôznosťou svojou malebnú, pôvabnosťou svojou oku milý celok. — Striebrotoké bystré rieky pretekajú dolinami, nivami a luhami, vlahou vôd svojích napomáhajúce a podporujúce zrast rastlínstva. Vršky a úbočia pokrýva záživná zeleň, poskytujúca žírnu pastvu tak roznošnému dobytku ako i vlnonosným ovciam. — Roviny jeho pokryté sú bohatosľubným klasom pšenice, raže, jarín, bujnou datelinou. A po brehoch riek zelenajú sa lúky porostlé bujnou trávou, pretkávanou ako najumeleckejšie shotovený koberec perský millionmi rôznobarevných pestriých kvetov. A bohatú úrodu slubujúce polia obsadené sú sadami ovocných stromov, na ktorých vábivé krásou oku a chuťou ústam rôznorodé ovocie sladkých jablk a hrušiek, záživných slivák a maruliek, príjemných broskýň a mandlí. A ďalej vídať celé háje zlatoovocných pomarančov, sladunkých fig, chutných kaštanov, vôňou svojou ďaleko siahajúcich olív, mýrth, cyprusov a rozmajrínov. — A úbočie pokrýva hroznonosná réva.

Kamkoľvek obráti sa oko človeka, všade nachodí znaky pokročilosti, osvety, vzdelanosti. Všade vidí umnú pilnosť hospodára. Všetko svedčí o rozvoji založenom na základe vzdelanosti. A kto to všetko vidí, nemôže ani najmenej pochybovať, že na tomto blahosľubnom kraji spočinula ruka Hospodina! že leží na ňom hojnosť požehnaní nebeského!

S utešeným, radosťou uveličeným okom pozerá hospodár na bohatú úrodu, kochajúc sa sladkými nádejami budúcnosti, vidiac, že práca a usilovnosť jeho bohate odmenená bude!

Lež čo to? Slnka žiare osvecujú požehnanú krajinu, a tu zrazu na obzore zjavuje sa mrak, ktorý prudkým letom blíži sa, hukotom čudným zvestujúc príchod svoj. Oblak zatemňuje žiar slnka, tienom zastierajúc krásnu krajinu. Už nad utešenou a pô-

vabnou krajinou zavisnul čierny mrak, nekrižujú z neho blesky, neozýva sa dunenie hromov, nenie nosičom prívalu ani zkazonosného ladovca, ale príchodom jeho zmáha sa čudný hukot. Pomaly zpúšťa sa na lesy i nivy, už pokrýl úplne bohaté úrody, zelené lúčiny, žirne pastvy; sady ovocných stromov. Pôvabné háje pomarančov, fig a vonných stromov. A pod ním zaniká celá utešená a rozkošná krajina.

A keď opäť vyzdvihnul sa a letel ďalej nastúpeným smerom, čo to vidí oko smrtníka?

Tam kde tmavá zeleň lesov pútala na seba oko, vídať holé, vyschlé stromy; a trebars je ešte zima ďaleká, nenajdeš ani jedného lístka, ani jednej zelenej ratolesti. Tam kde žirna tráva zelenala sa po lúčinách, okrášlených nesčíslnými pestrobarevnými kvetinami; kde klasonosné siatiny naplňovali rozkošou, všade, všade mŕtva, desná púšť. Žirnej potravu zbavený dobytok hynie hladom, a celé triedy z nedostatku potravu padlých oviec slúžia za pokrm na pevnine pelešiacim i povetrím veslujúcim dravcom.

Mimovoľne slza vyroní sa z oka zatemneného žialom, a touto strašnou premenou hlboko dojatá duša zaplače. Stojíš na tom istom mieste, z ktorého obdivoval si vznešenosť a pôvabnosť nádhernej krajiny, a teraz, kamkoľvek obrátiš svoj zrosený zrak, vidíš všade smrtonosnú púšť Sahary. Pred sebou máš tie isté vrchy, vršky, rieky a doliny, ale kde pred tým pestrý život úrodoplodnej prírody vzbudzoval obdiv, tam teraz všade mŕtvo, desno.

A na otázku: čo to? jediná je odpoveď. Ten krajinu zachvátivší mrak nebol dážďonosný oblak, ale tlupy úrodné kraje v púšť obracajúcich pažravých šiašok!

Krásne je to Grécko! jeho hranice obmývajú moria, jeho kraje vynikajú bohatou úrodou, krásou prírody. Už v dávnej, pradávnej minulosti vedou, umením a osvetou vynikalo Grécko; dejepis preplnený je slávou jeho. Keď všade jinde tmavá noc rozbila stánky svoje, v ňom žiarilo slnko vzdelanosti.

Vysoký stupeň dokonalosti dosiahlo umelectvo; spevy jeho pradávnych básnikov, mudrci a spisovatelia jeho dosiaľ slúžia za vzor nie len vlastnému potomstvu, ale celému vzdelanému svetu. Jeho slavné mestá skvelý sa nedostihlou krásou, a k pocte jeho pohanským bohom postavené chrámy i po uplynutí mnohých, premnohých století vzbudzujú obdiv ľudstva. Ešte len i tie rymy svedčia o sláve jeho umelectva. A s umením rovným krokom stúpala i vzdelanosť a osveta. Grécky národ bol svobodným, malým a predsa v svetodejstve veľikým národom v svobodnej vlasti.

Ale i na Grécko doletel čierny mrak nie síce pažravých šiašok, ale horších od týchto, divých, ohňom a mečom záhubu roznášajúcich Osmanov. Zaplavili hordami svojimi krásnu, úrodnú, osvetou a vzdelanosťou jasajúcu krajinu, a kde sa zjavili požiarom zničené dediny, v rymy obrátené mestá, zpusťosený, vyplienený kraj, zmenený v smrtonosnú pustatinu, svedčili o jích návšteve; rymy a ssutiny, krvou napájané nivy, to znaky jích pochodu. A svobodný národ padnul v kruté jarmo poroby.

Z Azie vyrojily sa nesčíslné tlupy Turkov, a jako jiné mnohé národy nezaujúc odolaf jích divokému návalu, i grécky národ musel sklonif šiju svoju v otroctvo.

Ťažká je poroba každá, a nikto, kto má cit ľudstva v sebe, nenosí rád ťažké putá otroctva. Ale najťažšia je poroba tomu, kto zrodil sa voľným, kto zažil zlatú svobodu. A Gréci odchovaní na prsiach voľných matiek, veľmi ťažko niesli kruté jarmo, ktoré na jích šije uvrhnul ľutý dušman.

Lenže národ, ktorý zažil ovocie svobody, i v najkrutejšom otroctve nenie bez tešitela, bez buditeľa nádeje. A kým táto nezahasla, dotedy ani ten národ nestane sa neverným svojej minulosti, lež na základe tejto pripravuje si budúcnosť.

A v tomto ohlade boli Gréci šťastní. I v tej najkrutejšej porobe ostala jim zpomnenka na zaslú svobodu, o ktorej vyprávajú deje jích národa, o ktorej spievali národní pevci, ktorú hlásali zaslú veľikí duchovia, ktorú prechovávali národné báje a povesti. A taká zpomnenka nedá sa vyrvať zo srdca

národa; ona ako neodcudziteľné drahé poručenstvo prechodí z pokolenia na pokolenie, a biedny a mizerný je ten človek, v ktorom nenachodí ohlasu, nebudí nádeju. Nádeju v návrat, v zpätdobytie utratenej zlatej svobody. — A keďby asnaď i národ dlhovekým tlakom zbavený pružnosti ducha, klesajúci už v ťažkej porobe, sám v sebe neprichodil k budeniu, aj tu zjavia sa nadšené básnici, a tí zvestujú deje zašlej svobody, budia znovu uhasujúcu nádeju v národe, a spevami svojimi oduševňujú jarú mládež a ňou primlúvajú sa k srdcu samého národa. Zbudená raz nádeja navracuje klesajúci už národ sebe samému, budiac v ňom povedomie, pozýva ho k budúcnosti. Lebo z nádeje povstáva čin, namáhanie, práca, a tie vedú k zpätydobytiu utratenej voľnosti!

Prešly mnohé, dlhé, ťažké stoletia, čo Gréci upeli v muzulmanskom otroctve, ale tie stoletia nedoviedly vzdor ľutému tyranstvu Osmanov udusiť rozpomienku na dávnu, slávnú svobodu; na skvelú svetu po dnes za vzor slúžiacu minulost gréckeho národa. — I v dobách najľutejšieho zúrenia divých muzulmanov po zpusťosených nivách Grécie ozývaly sa nadšené prímluvy duchom prorockým nadšených vyvolencov k národu, ktorí boli kriesiteľmi nehasnúcej a buditeľmi činochtivej nádeje. A keď prišla doba nasledovaly i činy a tie pripravily cestu k dosiahnutiu národnej svobody!

Na konci minulého stoletia celú Europu zachvátil netušený, veľiký politický pohyb, a lunenie zapríčinené ním zasahovalo do všetkých takmer krajov. Že Grécko, obchodom svojim spojené s celým svetom, a majúce veľmi dostupné cesty morom, pocítlo tiež veľiký vliv toho pohybu na sebe, je len prirodzená vec. Veď túžba gréckeho národa vysvobodif sa z poroby, stála dosť v úzkej spojitosti s pripomenutým pohybom, od ktorého slubovali si Gréci veľiké výhody. Preto myšlienka vymanenia šírila sa mohutným prúdom, zachvacujúc všetko, bez rozdielu stavu a povolania, čo bolo v gréckom národe života schopné. A myšlienka tá vetve púšťala ďaleko široko za hraniciami Grékmi obývaných krajov, a nachodila zvučný ohlas po celej Europe,

zvlášte ale u národov tých, ktorí ako Gréci nosili ťažké jarmo osmanskej poroby.

Následok myšlienky bol čin, ktorý zjavil sa v tom, že výteční mužovia gréckeho národa založili spolok „Hetäria“ nazvaný, ktorého uznaným účelom bolo osvobodenie Grécka a vydobytie mu nezávislosti.

Počiatok bol urobený. Zápal a nadšenie v prvom záchvate boli mohutné, možno ale že práve tým i veci samej nie veľmi prospešné. Tak to obyčajne býva, že v prvom záchvate nadšenia zabúda sa na opatrnosť, a tejto nedostatok alebo asnaď i len lahostajné upotrebovanie privádza zvlášte politické podujatia na zmar. Lebo odporník uvedený o tajných zámeroch, môže porobiť zavčasu rozsiahle prípravy, ktoré keď nadíde doba samého činu, v stave sú v zárodku udusiť každý pohyb.

Tak stalo sa i Grékom. Do svojho spolku prijímali i ľudí, ktorí neboli hodní dôvery; ktorí len preto stali sa členami „Hetärie,“ aby jej tajomstvá za judášku mzdu zapredali Osmanom; ktorí trebars i pri poradách spolkových viedli veľmi zápalisté reči za osvobodenie a vymanenie národa z hanobného jarma otroctva, v duši nemysleli na nič jinšieho, nežli na zisk, ktorý vyplyne pre nich z hnusnej zrady národnej veci.

Pôvodca idey ustrojenia častejšie pripomenutého spolku a jej najhorlivejší uskutočňovateľ, Rhigas, stal sa prvou obeťou podľe zrady, súc katanskou rukou i s viac súdruhmi odpravení. S jeho mučennickou smrťou klesla i „Hetäria“ a zaseklo sa každé ďalšie jej účinkovanie.

Tak okamžite prišli na zmar všetky plány a zámery svobody národa a vymaneniu vlasti posväťivších sa vlastencov gréckych. Ale práca neustala, ani myšlienka pohrobená nebola. Ona žila a silne oduševňovala národ, upevňujúc v ňom nádeju, ktorá v príhodnú dobu vyblknúť mala v mohutný požiar.

Gréci s celou ochotou a živou zaujatostou vrhli sa na to pole, ktoré otvorené bolo jích národnej činnosti. Rozširovanie osvety a vzdelanosti, stavanie škôl a vzdelávačných ústavov bolo tým poľom. A keď tomuto úmyslu v rodnej domovine stavané boli prekážky, keď

carihradská vláda zatvárala Grékmi vystavené školy, za hranicami v nevoľnosti upiacej vlasti hľadala mládež prítulok, bo Gréci tam zakladali ústavy, v ktorých grécka mládež vo vedomostiach a k službe národa vedená bola.

Druhé pole zdarného účinkovania poskytované jim bolo obchodom. Turkom vrodená netečnosť a lenivosť neprekázala jim ani najmenej, a tak stalo sa, že grécky obchod rozvinul sa v netušených rozmeroch. Vyššie šesťsto gréckych obchodných lodí, čiastočne veľmi dobre ozbrojených, križovalo po všetkých vodách sveta, a keď tento obchod z jednej strany výdatne napomáhal dobrobyt a majetnosť, z druhej strany to loďstvo bolo počiatkom námornej sily gréckej, ktorá v príhodnej dobe konať mala úlohu válečnú a prevádzať zástoj v službe osvobodenia domoviny. V službe obchodu vycvičené a otužené mužstvo spôsobilé a pripravené bolo i k vojanským činom. A v čas potreby i naplnilo v ňom skladané nádeje.

V tomto stave našiel kongress viedeňský Grékov. Tento kongress, ako je to známo, mal za úlohu usporiadať mnohými vojnami, vedenými Napoleonom I., porúchané a na ruby poobracané pomery Európy a dlhým zápasom vysileným, z mnohých rán krvácajúcim národom a krajinám pojsť a zabezpečiť mier a pokoj. Gréci ku tomuto shromaždeniu najmohutnejších panovníkov a najvýtečnejších tehďajších diplomatov upreli zraky svoje, pevne súc presvedčení, že keď viedeňský kongress upraviť má pomery Európy, odstrániť všetky zápalisté látky, ktoré by skôr pozdeľ zapríčiniť mohly nový výbuch a tak ohrožovať mier, nemôže nechať neriešenú otázku grécku, ale musí prispieť k osvobodeniu národa gréckeho a uvolneniu jeho krásnej domoviny.

Ale marné byly všetky nádeje, na zmar prišla každá úfnosť.

A predsa i táto zmarená nádeja vo výsledkoch svojich dobrú službu preukázala Grékom.

Ufajúc na cudziu pomoc a spoliehajúc sa, že Európa koniec urobí jích porobe, liknaví boli vo vyvíňovaní a napružení vlastných sil. Národ, ktorý sám nie je hotový všetko obeto-

vať za svoju svobodu, nie je jej hoden. Tak i Gréci presvedčili sa, že nie cudzia, slovami i tak hojne dokazovaná blahosklonnosť, ani nie jiných sila, lež jedine pružnosť a nadšenie samého národa vedie ku svobode; kto sa sám neopúšťa, toho ani Boh neopustí, a kto neustáva v činnosti a práci, tomu i Boh pomáha. Nahliadli, že vlastnými silami pokúsíť sa musejú o zpätdobytie utratenej svobody.

Obnovili zaniklý spolok „Hetärie“, a takmer viere nepodobná je tá rýchlosť, ktorou účinkovanie jeho rozširovalo sa po všetkých mestách a krajinách Europy a Azie, v ktorých nachodili sa kvetúci obchod vedúci Gréci.

Už v novembri r. 1820 vo Vostici obývali členovia „Hetärie“ shromaždenie tým cieľom, aby porobili všetky možné prípravy k rozhodnému kroku a ustálili i deň všeobecného povstania národa gréckeho proti muzulmanskému panstvu. Ale väčšina prítomných členov rozhodla, že ešte nenadišla príhodná doba; že nutno odročit' počiatok na pozdejšie časy.

Náhoda posporila, čo rada vodcov odročit' uzavrela. Dňa 11. februára 1821 umrel hospodár Valachie, Gutzos, a jeho smrť stala sa pohnútkou k rozvítiu zástavy povstania. Plukovník Georgakis, nadšený člen „Hetärie“ a spolu poverený s vedením povstaleckých pohybov vo Valáchii, myslel, že nutno mu vykoristiť smrť hospodárova, a tak nasnoval povstanie v Malej Valáchii.

Dopocujúce to Ypsilanti, na ten čas náčelník „Hetärie“, i on zo svojej strany prekročil rieku Prút, a 7. marca vtrhnuť do mesta Jassy, pozývajúce všetkých Grékov do zbroje proti Turkom. A za krátky čas shromáždil okolo seba četnú armádu, ktorej jadrom bola „svätá čata“ mladých nadšených Grékov, ktorí shromáždili sa pod zástavu, rozvinutú Ypsilantim, zo všetkých strán a krajov Europy.

I v Morei na jar r. 1821 rozvíli Gréci zástavu svobody, pevne odhodlaní, vydobyť neodvislosť svobodnej svojej niekedy vlasti, vymaniť ju z drapov tureckých krolakov, alebo pohrobit' sa i so svojimi nádejami v jej rozvalinách. Povstanie vypuklo najprv v meste Lali. Ztade rozširovalo sa silným prúdom, lebo povstalcem darilo sa z počiatku dobre,

vzali viac miest a v Kalamate sriadili národné shromaždenie, ktoré 9. apríla začalo zasedať, zaoberajúc sa predovšetkým jiným so sriadovaním úchvatne rozširovávšieho sa povstania, a spolu toto shromaždenie, ktoré nosilo názov „senát mesenský“, prevzalo i vedenie vládnych záležitostí. Tento senát z kola svojho vymenoval dočasnú vládu komissiu, ktorá s dobrým prospechom a blahonosnými výsledkami zavádzala po krajine pravidelnú správu.

Súčasne i na ostrovoch gréckych vypuklo a rozšírilo sa povstanie. Loďstvo povstalcov pod velením Tombasisa získalo povstaniu takmer všetky ostrovy Archipela.

V severovýchodnom Grécku povstali Phocis, Böotia, Attika, Athény zaujaté a turecká posádka v Akropolisu obkolesená. Až za Thermopyly rozšírilo sa povstanie; v Magnesii a Macedonii boli Turci napadnutí.

Všetko to výsledky účinkovania členov „Hetärie“.

II.

Olympus, tento terajšie Grécko od Macedonie deliaci, kedysi za obydlie pohanským Bohom drevných Grékov slúživší vrch, z ktorého hromovládny Zeus metal blesky svetom, vývodiac nad ostatnými, jeho rozkazom podrobenými bohmi, ožiarovaly posledné žiare zapadajúceho slnka. Príroda pripravovala sa k nočnému odpočinku. Ale jedna polana Olympu poskytuje obraz živého pohybovania. Zo všetkých strán shromažďujú sa tam starí, v zápasoch s odvekým vrahom utužení, dlhou puškou na pleci, za pásom handžarom a dvoma pištoľami ozbrojení mužovia, z jíchž očí žiari nenávisť, železná neústupnosť, odhodlanosť. Prichodia i mladí šuhajci, plní zápalu a nadšenia, ktorí za príkladom vyzkúsených otcov tiež chcú sily svoje venovať službe svobody.

Čo do počtu nie jích je nesmierne mnoho, ale čo do zmužilej odhodlanosti je v nich sila ohromná. Schodia sa a bez mnohých slov stískajú si ruky. Veď je to už dávno, čo takto pohromade neboli; prešly mesiace, ba roky, čo sa nevideli. Roztratení, rozutekaní hľadali útočisko a skrýše pred ukrutnosťami tureckých begov a bašov, vzdávajúc vďaku

Bohu, keď sa jim podarilo holý život zachrániť. Ale všetkých prsia naplnené boli rovnou nenávisťou, rovnakou túžbou po pomste. A keď i nie sviatočne a slavnostne skladaná, ale nezlomná prisaha odplaty surovým krvolakom viazala jich v jednotu.

Sú to všetko mužovia, známi v dejepise pod menom Suliotov.

Sulioti boli kresťanský kmen, ktorý povstal v sedemnástom stolytí z albánskych pastierov, osadivších sa v kassiopejských vrchoch v Epire. Roztratení a na seba samých ponechaní, pocítili dosť skoro túžbu, spojovať a sjednocovať sa ku vzájomnej obrane proti neprestajným nápadom tureckým. K nim pripojovali sa priebehom časov i rozliční hajdúci a úskoci kresťanskí, ktorí pred prenasledovaním Turkov v nebetyčných vrchoch útulok hľadali. Tak zmohutnel tento kmen. Za miesto spojovania a obrany vyvolili si nepatrnú pevnosť Suli, od ktorej potom dostali i názov Suliotov. Neprešlo mnoho časov a zaľudnatili sedemdesiat miest v doline Acheron. Ohľadom vierovyznania boli pravoslavní a žili neodvisle pod vlastnou samosprávnou, niektorí myslia, že republikánskou ústavou. Písaných zákonov a ústavy nemali. Veď i načo? Tam kde je rovnomyšlnosť, kde je spojidlom dôvera a poctivosť; kde je všeobecná túžba po neodvislosti a svobode; kde i bez vyslovenia panuje rovnosť a bratstvo, tam nenačím písanej ústavy. Každé junácke srdce, každé oduševnené prsia sú spoľahlivejšou a trvácnejšou ústavou, nežli všetky modernó-ústavné paragrafy. Staré obyčaje byly zákonami Suliotov. Možno, že tie nezodpovedaly všetkým požiadavkám terajšieho, s osvetou chvastajúceho sa sveta, dostatočné byly avšak pre volných obyvateľov doliny Acheron, a maly to dobré za seba, že rovnou mierou meraly každému a že byly spoľahlivými baštami po svobode túžiacich junákov.

Zaoberali sa chovou dobytky a keď i nie vo veľkých rozmeroch, ale predsa i roľníctvom. A tieto hórne deti vyznačovali sa svojou zmužilosťou a vytrvalosťou. Pri čom si ale vonkoncom nerobili svedomie z toho, keď nepriateľa dôkladne obolstíť mohli.

Jích dejiny za celých dvanásť rokov trvajúcej borby s Ali bašom znejú takmer ako román. Ale konečne hrstka ľudí ohromnému návalu na veky vzdorovať nemôže. I Sulioti naposledy prinútení boli opustiť drahú, svobodnú vlasť, a roztratili sa po Macedonii a Albánii, lebo len tak ujst mohli konečnej záhube.

Hla týchto junákov nachodíme shromaždených na poľane Olympu; tam obnovujú staré priateľstvo, znajúc dobre, že tajné shromaždenie nebodaj má za účel znovu spojiť, čo dosiaľ neprajným osudom rozlúčené a roztratené bolo.

Hromadili sa v malé tľupy; i tu rozprávali si vzájomne všetky udalosti, od kedy takto pohromade neboli. A každý mal mnoho čo rozprávať, i o tom, čo sa jeho samého a jeho rodiny týkalo, ale i o tom, čo sa prichodilo jiným, tu neprítomným, dobre známym priateľom. A tak pri týchto vzájomných rozhovoroch ubiehal čas. Slnko už dávno zapadlo, na čistom, modrom nebi jasaly sa milliony hviezd, a ajhľa tam nad vrchami zapaluje sa nebo, akoby ohromný požiar za nimi zúril. Ale požiaru bez dymu niet. Nie je to požiar, sú to zvestoni oznamujúci, že mesiac o nedlho zasvieti od slnka svetlom požičaným. Preto je tak nedostatočné to jeho osvetľovanie. Ani svetlo, ani tma, len polovičatosť. Ale práve tá je veľmi priaznivá schôdzkam, akú Sulioti majú na Olympe.

Zastal rozhovor a všetkých oči obrátili sa v stranu, z ktorej prichodili noví mužovia. Na jích čele nie vysokej postavy, ani nie silného tela muž. Na jeho otvorenej tvári zjavoval sa slabý odstien melancholie, čo dodávalo mu zaujímavosti. Tí, čo sedeli, poskákali hore, i šli všetci v ústrety prichádzajúcim.

„Zdrav buď, Orle Selejský!“ ozvalo sa zo všetkých úst.

„Vďaka, bratia! zdraví buďte i vy!“ podávajúc rad radom všetkým svoju mužnú ruku, hovorí on. Súčasne vítajú a pozdravujú sa i tí ostatní, ktorí ho sprevodili.

„A ešte raz vďaka vám, bratia junáci!“ hovoril ďalej ten, ktorého „orlom selejským“ zvali, keď si všetci na poľanu, porostlú zelenou trávou, posadali, „že ste uposlúchli pozvania môjho. — Ideme vážnym časom

v ústrety, a tu nemožno, žeby sulioťskí sokolovia ostali nečinní.“

„Ej veru nie!“

„Známo vám, že junáci Gréci už shromažďujú sa pod zástavou svobody, aby s pomocou Božou a svojich junáckych ramien zlomili ťažké putá otroctva a svojej vlasti vydobyli nezávislosť a svobodu. Tu čas i pre nás.“

„Tak je! tak je! dost dlho sme i tak čakať museli na túto dobu. Ale spravodlivý Hospodin nemohol už ďalej hľadať na ohavnosť osmanskú, i nadchnul Grékov, aby započali dielo, v ktorom i nás očakáva znamenitý údel,“ potvrdzoval sivobúzy starec.

„Ale ten údel,“ dodáva Orol Selejský, „len tak prekonať budeme v stave, keď budeme všetci pospolu; keď všetci Sulioťi spoja sa s nami. Viem, bratia junáci, že to ťažká vec. Veľká väčšina našich chrabrých súdruhov ešte upeje v pazúroch Ali bašových, a ten jich tak snadno nevy pustí. Viem dobre, že jiná čiastka roztratené po širom svete, i pri najväčšej chuti a ochotnosti nebude v stave spojiť sa s nami. Ale našou povinnosťou je i tamtým i týmto prispieť ku pomoci. Tamtým tak, keď preboríme sa až ku ním, a tak jim uvolníme cestu; týmto zase tým spôsobom, keď každý z nás postará sa o uvedomenie jich o našich zámeroch. A na teraz toto posledné kladím vám na srdce, bratia. O to prvé postaráme sa, keď opäť shromaždíme sa!“ Umlknul.

Mužovia okolo neho sediaci uvažujú jeho slová. Konečne jeden ozve sa:

„Nie sme zvyklí lakať sa prekážok, a dobre sme presvedčení, že ako nás celý život bol neprestajným zápasom a krvavou borbou s vrahom našej svobody, i teraz len pokračovať budeme na tejto ceste. Ale ťažká je to úloha preboriť sa k našim bratom, jestliže oni sami neprídu nám v ústrety. Preto ja tak myslím, žeby sme i my za príkladom Grékov rozvinúť mali zástavu svobody, a šíriť povstanie i po Albánii až k Acheronu, a tak spojiť sa s bratmi našimi. Turci zaneprázdnení s Grékmi nebudú môcť s celou silou tlačit nás, a dá Boh i šťastie junácke, že oslobodíme i my rodnú vlast našu.“

Pochvalný súhlas prítomných sprevádzal tieto prosté slová.

„To je i moje presvedčenie!“ odveťoval Orol Selejský, „žeby tak všetky kresťanské národy na šíjach nosiace ťažké jarmo poroby tureckej robili maly. Jednota a svornosť, shoda a spoločné dejstvosťovanie zlomily by moc muzulmanskú a tak pojistily volnosť. — Ale bratia junáci! nezabúdajme uvážiť všetky okolnosti. Ali baša v Janine má značné sily pohromade, tak značné, že spoliehajúc sa na ne vzdoruje i samému sultánovi, tak že tento s veľkou silou vyslal proti nemu seraskiera Kuršid bašu.“

„To práve dobre. Keď sa Turci medzi sebou perú, nám svitá nádej víťazstva!“

„Pravda. Ale kto ručí za to, že keď lstití Osmani vidia, že dvíha sa kresťanstvo proti nim, že tí, ktorí teraz proti sebe stoja, nespoja sa razom proti nám? lebo, bratia, Ali baša, Kuršid baša obidvaja sú Turci, a keď nebezpečenstvo hrozit bude jich nadvláde a panstvu, spoja sa; to je tak isté, ako že mesiac zanikne pred jasným svetlom slnka. — A nás, vidíte, je len hrstka, pravda hrstka nevyrovnaných junákov.“

„Veď je to síce tiež pravda,“ ozval sa opäť sivobúzy starec, „ale mne to neide do hlavy, že my máme borit sa za cudziu a nie za vlastnú volnosť; že krev našich junákov tiecť má v cudzej službe.“

„Ale i našej, bratia! Vidíte, že nemožná je jednomyslnosť v tomto okamžení. Nemožno očakávať, žeby všetky národy razom povstaly. Nuž tedy dopustiť máme, aby vykrvácali v daromnom boji tí, ktorí urobili počiatok? aby tak zase udusená bola každá nádej? Nie! ja som tak presvedčený, že našou povinnosťou je pomáhať každému, kto pozdvihne rameno proti panstvu tureckému; prispieť k pomoci tomu, ktorý ťahá zbroj proti divokému dušmanovi. Každý nepriateľ tureckého panstva, nech je on ktokolvek, je priateľom, je spojencom našim. Nuž ktože bude váhať byť na pomoci priateľovi a spojencovi? kto nebude mať vôľu spolu s ním dusiť a ubíjať vraha? Ako vás znám, ani na okamžení nebudete v rozpakoch, čo robiť máte, lebo pomstím

ukrutnosti, popáchané na otcov a rodinách našich, táto túžba preniká útroby naše!“

„Tak je! tak je!“ ozýva sa hlučne v shromaždení.

„Ale ešte jedno. Podarí-li sa Grékom, že z počiatku vydobývať budú výhody nad Turkami, či o tom chýr nerozletí sa po všetkých krajoch a končinách, obývaných ujarmeným a v porobe upejúcim národom, a či hrdinský príklad Grékov neoduševní i jich k nasledovaniu? Neverím, že balkánske národy natoľko ovládla už zbabelosť a malomyslnosť, žeby ani junáctvom Grékov nezmohla sa vo vatru v nich tlumejúca iskra po krvavej pomste bažiacej zmužilosti. A potom nastane doba spojenia sa všetkých národov k zrúteniu hanobného jarma, a svitne deň krásnej svobody!“

„Keby sa len podarilo prekaziť smierenie Kuršida s Ali bašom!“

„My ani na to zabúdať nesmieme. Výhlady na pomoc zo strany našej udržovať a upevňovať budú Ali bašu v odpore, a kým títo dvaja zápasit budú medzi sebou, rozšíri

sa mohutne povstanie Grékov, a stane sa zárodokom budúcej voľnosti nás všetkých. Preto nateraz niet pre nás väčšej zaviazanosti, nežli zo všetkých síl podporovať povstanie hrdinov gréckych. A v tomto ohlade spolieham sa na vaše silné ramená, bratia!“

„My vždy a vo všetkom s tebou, orle selejský!“

Zpoza vrchov zjavovaly sa už prvé znaky blížiaceho sa dňa. Hviezdy trátily svoje svetlo, mesiac zklonil sa a zmiznul

„Na dnes týdeň sídeme sa opäť, bratia,“ hovoril Orol Selejský, vstanúc zo zelenej polany, „a pevne ufám, že v značnejšom počte nežli dnes. Nuž a potom v mene Božom do boja za slávu a voľnosť. — S Bohom, bratia!“

„S Bohom, do šťastného videnia!“

Každý pošiel jinou cestou, a o malú chvíľu polana bola opäť prázdna a tichá, ako jiné strany bohmi kedysi obývaného Olympu.

S Orlom Selejským spolu stúpali len ešte dvaja mužovia.

(Pokračovanie nasleduje.)

Zapáľte svetlá...

Zapáľte svetlá na hroby tmavé — —
Ach — veď tak clivo — temno je! —
Zapáľte! . . . nech svet marný precitne,
A — spočíta ztraty svoje!

Zapáľte svetlá na hroby tmavé — —
Veď tak rednú dobrých rady! —
V zlom svet roste a diaľ rozbujňujeva, —
Za dobré — — nikde náhrady!

Zapáľte svetlá na hroby tmavé
Tých, čo verní sebe, Bohu boli,
Čo chudobe štedro pomáhali —
A nepodľahli nevoľi! —

Zapáľte svetlá na hroby tmavé
Tých, čo za rod bojovali. —
Čo jim krivda hrob čierny postlala,
Čo za svobodu krev ľali. —

Zapáľte svetlá na hroby tmavé! —
Pamiatka dobrých nech žijel
Nech svetu zjasá, zasvieti v oči,
Že diamant v hrude neznhije!

Zapáľte svetlá na hroby tmavé,
Nech rozže sa viera v ľudu,
Že duch večný je a pravdy zákon
Nedá sa utlumíť v hrudu!

Zapáľte svetlá na hroby tmavé!
Nech sa žiar — širo rozleje —
A viera k nebu nech sa unáša
Plameňom lásky — nádeje!

(1875.)

Bohdanovič.

Sen.

Sníl mládenec, že pevcom Slávy bol,
pevcom vyššieho pôvodu;
v kolíske ho na čelo bozkala
Rusalka, génij národu,

Kolká rozkoš plynula z varyta!
Jak ľúbo-sladký bol to hlas!
I sám vesmír Boží sa v slasti chvel,
äther šumel ozvenou krás,

Veľky temné voľnosť v putá jaly,
 ach nikde hviezdy, nikde niet!...
 Refaz vrahom zarynčala strachom,
 čo spev začal voľnosti znieť.

Boj zúfalý. Po boji rod plesal,
 a vítal slnko svobody;
 hľa, zástupy v jarom rozíhnaní
 na vífazané letia hody.

S lýrou v ruke — meč, kušu odložiac —
 k hodom pospiecha i šuhaj;
 píšť bude on; i túžba ho nesie:
 blahým len raz vidieť svoj kraj.

Ale závišť žľeou bľadnúc volá:
 „Tu zradca bľedny, vidte ho!
 Kde meč, kuša? V šikoch neválčil on!
 Hahá, tie struny broň jeho!“

Zlosť, lož, sleposť preč pevca vyhnaly.
 Mľádencu vlast hora tmavá.
 Modlí sa tam. Lež hróza! čo prosí,
 to pomsta na rod krvavá.

Miznú roky. Starec hľadá k nebu,
 kde million lampád horí;
 tu — div divov! tvrdo veríť očiam —
 sa v sláve blankyt otvorí.

I znal starec, že žiadbu bárjakú
 slyší Bôh, keď nebo zjaví:
 ach, pomstu zas na národ svoj prosí —
 a sebe veniec kol hlavy.

Bôh dal mu ho. Oj z hviezd bol to veniec!
 Už-už letel mu na hlavu —
 „Bože!“ zvolá, „mne on nenáleží,
 daj národu moju slávu!“

Koloman Banšell.

Žreb.

Humoreska.

Sú ľudia, ktorých šťastie so zvláštnym zaľúbením prenasleduje; sú ale i takí, ktorým, čokoľvek podniknú, naopak sa deje. Ku týmto počítaval sa i Pútec.

V biede a na biedu zrodený chudák patrila medzi tých, čo keď na chrbát padnú, nos si rozmláta; keď cesto miesa, palec si vytknú. Od mladý vše mu šlo opakom. Ako študent bol schopný, usilovný, rozsudný — a predsa menej sa mu darilo, ako jeho ďaleko za ním zaostavším súdruhóm. Nemal šťastia. — Mnohý, plávajúc do prístavu šťastia, keď od svojho smeru odporným vetrom odsotený býva, zunuje život a namieša si modzog s ohňom. No Jožko Pútec, príkladný filosof, privykol ku zlému. Ba ani neprivykol, nenachodíme výraz ten primeraným; lebo privykne k dačomu ten, ktorý odvykol prv od jiného? K tomu tedy neprivykol, v čom zrodený bol. On tedy mysliač, že to tak musí a ináč byť nemôže, v istom stupni fatalista, trpezlivo pokoril sa svojmu neprajnému osudu.

Odbavil bohoslovecké štúdia a obzeral sa po fare, povedomý súc si toho, že kňaz z oltára žije. Ale dlho sa musel obzerať, kým sa mu po mnohých nezdařených pokusoch konečne dostala fara. Lahko, že i tá len preto, že sa nikto druhý o ňu neuchádzal. Lepšia mucha ako nič, i vtiahol bez strelby mažiarov pod

slamenný krov, riedkou plachtickou pokrytej fary. — Z toho samého, že nikto z rozsievateľov evanjelia, mimo neho, necítil povolanie v sebe uchádzať sa o faru, zatvárať možno, že obeť, ktoré farár donášať mal, veľké, obeť ale, čo fara jemu donášať mala, malé byť musejú. Chudoba de Badín, psota de Garanseg. Ku biede farníkov, už zo samej polohy neúrodného pola pochádzajúcej, patrilo i nesmierne pitie páleného. Páleným sa najiel, napil a stal sa sedliak za pár krajciarov zrazu múdrom a veľkým pánom.

To by bola krátka charakteristika obce Tesná a jej cirkevníkov.

Pútec mal chlieb, chlieb aký-taký. A kde jesto chlieb, najde sa i nôž. Hľadal ženu a našiel, chvála Bohu, že ten článok ešte i pre chudobných rastie. Tentokrát Fortuna zamurkla mu prívetive. Natrafil na dievča chudobné síce, no — šak by sa k bohatej ani nebol trúfal — ale bola z nej žienka dobrá, usilovná, a čo u ženskej cnosť kardinálna — bola poriadkumilovná. Ku jej mäkkej povahe primerane, mala tú zvláštnu obyčaj, kde len možno v diminutive rozprávať. Ani ten mak jej nebol dost drobný, ešte z neho spravila máčok, a hen máčiček, kostolík, kostolíček. — Len s ňou, pilnou ženičkou, mohol na tejto maličičkej faričke vŕnsť.

Čo na jednej strane dobrotivé nebo na ňom premeškalo, tomu inde hojne vynahrádilo. V jeho tichom 16-ročnom manželstve a úradovaní požehnálo mu nebo osem detí. Rozmnožoval, ako sám žartovne hovorieval, pilne panslavismus. Dľa pravého kalkulu pripadlo na každé 2 roky jedno decko, z nichž 4 chlapi a tolko dievčat. Kalkul tedy celky úhladný. Vtedy ešte metrické rátačky neboly v úžitku, ale v obyčaji stály tucty, a tak nebesá znížily počet detí, zotrením dvoch, na pol tucta. Dva z ôsmich tedy exekvovala smrť. —

Videli ste hniezdo? videli ste síkorky? čo to robí, ako to pysky dvíha keď hladuje, a hladuje jednostajne; čviriká, riedkym páperom ako Bismarck operenou hlávkou trasie, žltý nepomerne veľký pysk rozdrapuje tak dlho, kým sa mu nasýtenému gáol bokom nevydúva. Rodičia lietajú, shladávajú, donášajú od rána do večera, aby tým nekonečným črevám zadosťučinili. — Také hniezdo predstavuje 6 nedospelých detí, z ktorých najstaršie je 13, najmladšie 3-ročné. A starostlivý rodič má starostí nazbyt, aby dostatočne zaodiate a s uspokojeným žalúdkom denné kričiaky v postielke večerom zatíchnuť mohli.

Dobrák farár mal starosť i na svoje cirkevné deti. So žiaľom vidiac nemierne pitie, zaujal sa jich, založiac spolok miernosti. Žid sa rozhadzoval, patron fary, súc väčším patronom krémy, ktorý pred tým nebars sa o farára staral, začal mu od veľu venovať pozornosť — štípal ho, kde mohol a podtínal mu nohy, a ľud — ten čo všetko sľuboval, poslúchal pána a vďačne sa vracal ku sklenke, s ňouž sa i tak len na oko bol rozlúčil, a to tým ľahším svedomím, že mu páni dali rozhrešenia. Narobil si farár prekážok, narobil si omrzlosti bez prospechu, a sedel, dúmal opustený, dúmal o nevďačnosti ľudu a o jeho nespohľadivosti.

Ku rozličným galibám pridružilo sa najväčšie rodinné trápenie — nemoc. Jeho najkrajší, najbystrejší chlapček, Gustík, prechorel na nohu. Príčinu jej vypátrať nemohli, ako to vôbec vyzkúmať tvrdo ide, pravdepodobne že bujný šuhajík ďakde prehko a zle skočil. Bud tomu akokoľvek, zapálil sa mu klub a

sosbieralo bedro. Nemoc bola dlhá, rana sa konečne zahojila, ale pohyblivosť zhybu bola tam. Noha v kolene zohnutá bola kratšia, a len húpajúc hačkal, obyčajne s barlou, z miesta na miesto. Ako ale zase k úplnej sile tela prišiel, s jeho pedálami pobehal viac, ako druhých nôh zdravých dva páry. Čoby ešte táto žubrienka bol vykonával, keby mu čert nebol podstrelil nohu? — S krivou nohou vláčil sa po dachu a púšťal dolu kochom matke chrústov do kapusty, s krivou nohou driapal sa po smrekoch, dozerajúc hniezda splašeným vranám. Sama príroda snažila sa ho ukrátiť, a predsa rodičia mali s ním práce viac ako so všetkými druhými. —

I v pekle bývajú raz hody.

V Tesnej zomrela vdova po strážmajstrovi. Za pohrabné obrady poručila farárovi jedon zecchino, výdobytok z bitky pri Cuztatone, a potom jedon lós, tak rečenú lombardku. Ako k lósu nebohý strážmajster prišiel, to nám je nie známo. Zecchino bol na fare, obzvláštne deťmi, veľmi obdivovaný, a právom, ponevác sa také predmety na fare veľmi nemlely. O hodnote toho peniazu si deti bájočné veci vyprávaly. Mysle všetkých byly pobúrené. Menšiu pozornosť venovaly pekue tlačenému papieru. Ba i sám pán farár, ktorý predsa významnosť lósu dobre poznal, nebars sa ohliadal oň. Chudák toľkoráz v nádejách sklamaný, nepomýšľal ani z ďaleka na možnosť výhry. Horká jeho brindza. Zlatý peniaz pošol do starej tabačnice, žreb ale chladnokrevne odhodil na stolík. Prizrel sa ešte naň a číslo žrebu mechanicky napísal na dvere. S tým bola vec dokončená.

Už aký bol chudobný, a predsa možno že asnaď práve za to, horlive miloval svoj národ, utiahnutý od sveta rád čítaval spisy a slovenské časopisy. I ten zecchino ťašiel ako predplatok na „Národné Noviny.“ —

Tam von chumelí. V chyzke je teplo. Pútec sedí, držiac vyhorenú dymku v rukách, a hladí na klbko hrajúcich sa detí. Kostolník vstúpi, vytiahnuć z torby z mesta donesené noviny. Radostne sa chytí farár do nich. Napchá dymku, zakreše do bukovocho práchna a rozleje sa po stolci.

„No cit deti! — čože nám donesú?“

Od samého nápisu všetko, ale všetko čítaval pilne až do konca po zodpovedného redaktora. Nepremeškal preísť cez kože, špiritus, slaninu, lekvár, a nevynechal ani bursové zprávy. Kdežby nie, šak bol majiteľom lósu. — No ale nie preto, ale zo samej úctivosti „Národním Novinám.“

Ako sa takto očima po burse prechádza, trhne sa, zvrtné hlavou k dverom, zakvíčí čudným hlasom, potom preskočiac troje v ceste mu stojacích detí, zastaví sa pred dvermi, hlavou ohnutou napred, lokfami nazad vystrčenými. Zase sa nahne k novinám, zase ku dverom. Po chvíľke rozháňa rukama v povetrí ako kapelník. — Deti sa stiahly dovedna, ani neceknúc, len prestrašeným zrakom obdivujú čudné kvinty otcove.

Farárovi zutekalo úplne flegma. Nieje ale dost na tom, začne päsťami po dverach bubnovať a kričať, čo mu hrdlo dodalo: „Milka! Milka! skoro, Milka!“

Na toto telephonické povolanie Milka zrazu priskočila, pri čom neopatrný farár zle pochodil. Dvere sa otváraly dnu a ponevác pani farárka do špiku preľaknutá celou silou vrazila do nich, prudkým otvorením dvier vylepila velebnému pánu takú fačku po nose, že sa ledvaj na nohách udržať vedel a v prvom prekvapení svojej milej manželke dačím podobným odslúžiť sa zamýšľal.

„Či mi i tá radosť musí byť pokalená?“ pýta sa farár utierajúc si slzy, ale pravda nie slzy radosťi.

V prvom okamžení bol zmatok všeobecný. Milka drží si dlane vyvrátené pred očima. Deti ale vidiač ota, ako si nos drgnutý drží, súcitom držia si všetky svoje noštúriky.

Prvá chopila sa slova pani farárka a zvyklým diminutívom začala kojif rozladeného manžela: „Udrela som fa, mužik mój, troštičku po noštuku. — Ale čože tak búchaš, dušička, čože tak voláš?“

Miesto odpovede pokáže prstom na dvere, zavolajúc hlasom vífaza Suvarova pri Práge: „Hurrá! vyhrali sme!“ A padne žene kolo krku. Neborkej Milke vrelo pod čepcom. Prirovnajúc číslo novín s číslom dvier, doloží: „Náš žreb číslo 639 vyhral 2000 zl.“

„Božičku drahý na výsosti, vďaka Ti, pár zlatíkov sa nám zide,“ vzdychne Milka. Deti sa ukladajú kol rodičov a šťastná matka kropí jích hlávky slzami radosťi.

Mnohý by za tú cenu ani nezamdľieval, ani slzy neronil, ani by si za ňu dvermi nos nedal rozmlátiť. No chudobnému, na deti bohatému, na odporný osud zvyklému človeku je to výhra veľiká, šťastie nepovšedné; lebo núdneho skorej vypokojí Štastena, ako hojnosťou oplývajúceho maznáka.

Keď sa z prvého radostného otrasu, povedal bych radostného štrachu prebrali, počali rozjímať, gustírovať, čo s tými peniazmi začnú, ako jich vynaložiť, či kúpiť za ne dačo, či jich do sv.-martinskej sporitelne na úroky uložiť majú? o tom sa živo debatovalo, a bezmála sa ani na čisto neusniesli. Deti kupovali lútky, sukne, sánky, kone, na čo jim matka odsekla, že samé prvé otcovi nový župan kúpiť načim.

Medzitým napadlo otcovi pohľadať lós.

Hladajú, hladajú. Hladajú popoludní, hladajú večer, nič. Strach, smútok a noc bez sna. Hladajú ráno, hladajú, dulujú celý deň a zase len nič a nič. Vyšetrujú slúžku, zkusujú deti, márne všetko, lós bol a je ztratený. Zármatok zrastal a úder väčší, o mnoho väčší, ako keby sa jim radšej dvere raja neboly otvorily. Nebožiatka! lízali mäd cez sklo, a teraz hľadeli kolo seba smutní, ako oparené myši.

Filosof Pútec utieral si ústa. Utiahnuce sa do svojej myšej diery, dúmal a cvičil sa ďalej v opovrhovaní svetskej mamony. Je to vskutku veľmi vďačné študium, keď k ničomu prísť nemôžeme, ktoré ale vďačne zase opúšťame, keď sa nám dariť začína.

Minulo dakolko týdnov ako lós pošol za duriakom. Povšechný rozhovor o ňom, rozličné klebety v Tesnom pomaly sa tratily. V tichej resignácii znášal Pútec i toto navštívenie. Na pamiatku, že mu neprajný osud pretiahol prez ústa zlatý motúz, ponechal čísla žrebu na dverach napísané. Smutne zazerá tu i tu on na ne a ony naň.

Bolo v sobotu. Farár chystal si kázeň. Aby pokojne pracovať mohol, vypovedal deti von. Čím menej nohou, tým viac jazykom

pohybujúci Gustík pýtal sa na korrepetíciu k pánu učiteľovi, k čomu otec veľmi vďačne privolil, s tou prísnuou výhražkou, aby sa nepovážil ísť sánkovať, čerta pokúšať a ešte i tú druhú kvaku dolámať. Pokorne, skrúšene sľubujúce všetko dobré, vytiahol sa z chyže.

Otec Pútec pripáli si héličku, vyloží trúdovú čiapku na parochňu — za starostiami a horúčkou pošly mu vlasy — a v kvetnastotarkavom na rukávoch umastenom župane začne sypať prúdiace sa myšlienky na papier. Vše zakrúti perom, už zase hladí von oblokom, aby kopiace sa pod trúdovú čiapku trúdoviny do poriadku poukladal. — Od obloka hore vznáša sa strmý kopec, zahrada farská. Sňah sa lígoce, slncom osvietený, tuhou kôrou pokrytý. Chlpavá osuhel mení farby báječného opálu. Oči sa mu točia po tej skevej ploche, a po nej sbiera trhané myšlienky na kázeň.

Obrábal Jóba. Vysvetľujúc jeho neresti, púšťal rozochvený chlpy dymu ako z maše. Vhod mu prišlo ono i toto, myšlienky mu hraly ako iskry vo výhni. Zahryzol sa do trópusev a zubami do čútorky. Lejú sa mu myšlienky po papieri ako rozpustené maslo. Skáče z predmetu na predmet, viaže, skladá, prirovnáva. Zajde k Eliášovi, — horúcimi slovmi líči, ako prorok Eliáš, ten prvý pasažier, čo sa parovozom k nebeskej stanici na extravlaku odviezol, bez popálenia do vysosti sa vznášal. Signál zavznej, oheň sa zasvieti, kolesá sa točia, on letí — — —

Črnk! brnk! — tresk!

Ale nie Eliáš. — Obločný rám s krížom i so všetkým činom na zemi, táble rozmrvené blystia sa po izbe. Farár holohlavý, parochňa nad osudnými čísliami na klinci visí. Dymka vyrazená kúri sa v kútiku, farár ale fahá paru jalovou cievkou. Trúdová čiapka krúti sa pod posteľou. Čo ale najkrajšie: na stolíku práve na Eliášovi — sánky, a na sánkach Gustík, jemu za chrbtom, držiac sa ho kolo krku rukama, kamarát Ďurík od rectorov.

Chlapci na smrť prelaknutí sedia, sedia na stole ako skamenelí. Ej! korrepetícia jim zle vypadla. Tam z vyš zahrady závozom korrepetovali, sánky zle kárované vyskočily zo závozu a mik strmým vrškom zahradou

dolu. Nuž a tak neviniatka proti svojej vôli vpáli oblokom otcovi na visitu.

Asi za otčenáš ani nedýchol ani sa nepohol nikto. Predesení boli všetci. —

Prvý potom zavolať Pútec: „Chvál každý duch Hospodina!“

Na hrmot pribehla mať a za ňou celý familiárny prídavok.

„Ach Gustíček môj, nuž čože ty tu robkáš?“ pýta sa zalomiac rukama maminka.

„Nuž hľa — prišiel som tatu nazreť,“ zajačce sa Gustík.

„Pekelná saňa fa sem poslala,“ zahrní nahnevaný otec.

„Nie, tata, saňa, ale sane,“ doloží Gustík.

„Aha, čo tata má na hlave,“ zavolá malá Zuzka.

A vskutku. Miesto zmizlej čiapky a parochne vysadol mu na hlavu otiepok, zo strechy skrz Gustíka v strachu a v letku rukou zachytený a odtrhnutý.

Otec sa precítil. Válka je vypovedaná. Lavou rukou siaha za otiepkom, pravou za linierom v tom pevnom predsavzatí, Gustíka a potom Ďuríka možno čo najrovnejšími čiarami vylinierovať.

Strechu z hlavy zložiť, dvíha už linier do výšky, aby tým silnejšie zpusťený bol na shrbený chrbát koristi, keď práve v príhodný či nepríhodný čas opýta sa Milka: „Mužik môj, aha, čo to tu visí za kartička na slamke?“

Rozkrúti karôtku, visiacu na nitke z otiepy, ako dáky vrkôčik z parochne, a oba vykřiknu: „Lombardka!“

A zase všetci stoja ako prikutí, ústa otvorené, obraz prekvapenia.

Keď dakoľkoráz jedno po druhom sliny preglgnul, skrútiac hlavu proti dverom, plačlive zavolá nadmier pohnutý Pútec: „To je on, to je on!“ Padne Milke kolo krku a deti jim kolo nôh. A podobalo sa to skupenine na vlas pravidelne ustrojenej uhliarskej míle.

Ztratená ovca sa našla.

Sankovníci ešte porád, súc v neistote, sedeli na sánkach na stole, ako dáky umelý stolový nástavok.

Hádalo sa sem tam, akým divotvorným spôsobom ztratený lós vedel prísť na tento

otiepok. Po vyšetrovaní vyznal konečne Gustík, že on akýsi papierik z tatovho stolíka sošúlal a mačke na chvost uviazal. Keď ju potom mechúrom naháňal, táto v úzkostiach postavená vybehla na padláš, zkaďe vrátila sa bez papierku nazad.

Po vypočutí rozprávky siahol Pútec znovu za linierom, aby pokračoval v trahovaní tam, kde bol zastal. Aby tým smelšie udrel, zachytil oči a — hop! zachytí mu anjel ruku.

„Otecko! čo robíš, roztrepíš si atramentárik!“ — Otvorí oči, a tých, ktorých udref mienil, tu už viac nebolo. Opustiac nebezpečné miesto, presťahovali sa na bezpeč-

nejšie — pod stól. Jestli nie anjel Milka, nuž by bol najkrajšie náradie celej izby, porcelánový atramentár, vianočný dar Milkin, na kúsky rozmrvil.

„I tá radosť musí byť zakalená,“ zamrmle Pútec.

Zpod stola ohlásily sa ale dva detské hlasy: „A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame našim vinníkom.“

„Amen, synček,“ doloží matka.

A otec odpustil jim. Jóba nechal na pokoji. Eliáša vytiahol zpod sánok. Lós ale viac neodniesla mačka na chvoste.

G. K. Laskomerský.

Zmyja.

Román básnický od *Slovackého*.

Pieseň I. — Polovačka.

Krásny krajobraz Čertomeliku!
Sto síhôt lížu Dniepra pramene, —
Breza sa kúpe v každom jarčiku,
Slýchať šum trstín, slávika penie. —
A keď za jara vody búrlivé
Celé okolie vókol zalejú,
Ešte stromovín vrcholece čnejú —
Jako rusaliek ohrady divé,
Halúzkou múta vodné blankyty.
I slávik ešte v halúzkach spieva —
I brezy šumia — ponad jich štíty
Miznú vód vlny i muzné krievá,
Šum Dniepra divý, keď v jeho lone
Sto lúk zelených na jar utonie.
Pekný to výhľad sto síhôt pána!
Voda mu pôdu zpod stóp vykradla,
Zámok do vody hľadí zrkadla.
Čo mu pod stopou šumí sohaná. —
Keď sa rozhladiš šírym obzorom
Povieš, že zámok na vodách plynie. —
Tehla koralov svieti kolorom.
Piliery štíhle rovné trstine. —
Množstvo ohromných cieľ samopalu
Hladí strelnicou na čierne more;
Na zámku horia okná z kryštálu
Svieťa i blyštia sfa ranné zore, —
I jasnosť pláva vodou veľiká,
Čo sa z tých okien nazpät odkradue.
V zámku pán býva Čertomelika
Dumný ataman čo Siťou vládne — —
Lež či sám býva? Kto to odhádné?
Nik nebol v zámku; vravia, že čary
Sídli v komnatách, že dlaň zakliata
Nadľudskou mocou vznesla piliary. —
Lež kedy vznesla? — Nik nepamätá. —

Rybár vábený mraku velebou
Plaviac pomedzi hradu ostrovy
Počul pred sebou, počul za sebou
Zpev sladší, milší nad šum Dnieprový.
A rybár mlčky plával pomaly, —
A keď večerné zore zapadly,
Videl zo zámku okien krištály;
Hneď sa pálily hneď zase zbladly.
A s bleskom okien hynuly piesne —
Zas ticho, hluchó — a rybár starý
Zachvel sa strachom — čary, — to čary!
Veď rybár žije, veď rybár nesnie.

Už noci tretej pobladly zore,
Čo tam na zámku oheň iskravý.
Ha! to kahaneč, to znak výpravy;
Poplynú čajky na čierne more. —
Kozákov hajná ležia na brehoch
I reč prisahy radami lieta;
Na Dniepra poli v dlhých šeregoch
Husto strážičie vatriská svieťa. —
Tam na mohyly vstúpil vysoko
Huslár, i pieseň zpieva z mohyly,
Až tých, čo spali v hrobch hlboko,
Divoké zvuky piesne budily. —
Spíte! na otcov vnuk si pozerá.
I vy ste žili — tu v Ukrajine.
I vy ste žili — to bolo včera!
My dnes žijeme, čas rýchle hynie. —
Blázon sa vracia i sem ubiera
Kde nik nechodí po nás v žalobe,
Zajtrá na našom povedia hrobe:
I vy ste žili! to bolo včera. —
Tedy veslujme v nátolské vody
Boríť paláce, rúbat fontány —
Ocelou ničť Turkov národy,
I najsvätejšej zviať obraz panny,

Obraz čo plače žialoslzami;
 A keď ho človek do vln zamorí,
 More zúrivé bije valami,
 Pení sa, hučí, prská i borí —
 I neprestane búra živlová,
 Až vrahov zbytky v sebe pochová. —
 Lež kde je hejtman? V ranné hodiny
 Vyšiel i v stepách blúdi od rána . . .
 Štíhla pri brehu čajka hejtmána
 Rozkolembaním kníše trstiny,
 Čaty z plného kričia hrtana:
 „Však nám na cestu treba zveriny,
 Poďme na lovy! poďme na lovy!
 Lež kde nás Zmyja, — hejtman Nižový?“

Ty spíš jelene! — Ty spíš jelene!
 Medzi lesknúcou rosy trávinou;
 Strelcami stepy sú otočené,
 Bližšia sa k tebe, trávou, krovinou. —
 Jeleň nečuje, bars sú mu bližšie!
 Bo mlčiac strelci idú na lovy. —
 I čo raz tichšie
 Medzi parovy
 Pomedzi trávy
 Miznú i miznú.
 I zore blysnú
 I svet iskravý
 Pozláti nebo východu.

Ó jak to milé ráno národu
 Voľnému užité povetrie chladné!
 Jak tajomstvenná tá chvíľa noci,
 Keď noc skonáva, a mesiac bladne,
 Deň na východe — a na poľnoci
 Ešte hviezdíčku vidno je jasnú. —
 Východ sa zláti, bladne, červení —
 Nebo sa mení
 A hviezdne svety
 Už hasnú, hasnú;
 I poľné kvety
 Zabľstia rosy perlami. —

I ticho lovcí šli trávínami. —
 Pridržaj lovče vtáka svorkami
 Zakryj kantárom oči zláteným;
 Nech nezašumí perom zjašeným,
 Nech nepobúri tichosť zvonkami. —
 Znímeš mu kantár, keď v naše sídla
 Pekná dostaví sa nám zverina. —
 Sokol sa zpína,
 Odúva, zúri,
 Najaží kriedla
 Tiahne pazúry,
 Močne prsíská napúšil. —

Tam šuchot dáky! Či to zver rušil,
 To by koristou bolo priskorou!
 To ľahkonohý pes tam skovičí,
 Nelúbi väzbu pišti i kvičí. —

Zkrof lovče chrtá rukou i svorou,
 Najprv vysledíť šľaky jeleňa,
 Potom ho honci vyplašia rykom
 A potom chrtý. — I chrt zkrotený
 Stopy znamená
 Ďaľom i krikom
 Kvetom zrosený
 Smutno za svorkou sa tiahne.

Vyslať strelcov na rozhranie
 Kde sa končí tá dolina;
 Tam, kozáci, dookola
 Sa postavte, a družina
 Nech tam sbehne do údolia,
 Nech sa skryje medzi trávy,
 V tej doline jeleň pija. —
 Keď starší strelec vypáli
 Služba nech trúbou zavýja.

Rozkazy dané. — Divé priekopy
 Obstali strelci. — Bez šľaku stopy
 V krieví sa kryjú pomaly čelá.
 I tichosť padne na všetky strany,
 Sľaby to zjav bol fata morgany. —
 Vietor poveje, zašumi zelia —
 Zaniknú zbroje, lúky, oštepý,
 Svet vzplanie ohňom zôr malovaný —
 I slnce vstane nad mŕtvé stepy —
 Obliate zlatom svitu burany¹⁾
 Skvejú sa barvou plameňa plnou.
 A po nich vetra vlna za vlnou
 Prebicha stepy mlčiace. —

Ticho. — V tom trúby vreskly hrmiace,
 Krikom veselým treskly surmitý. —
 Halas po celom zvučal okolí. —
 I uvoľnené z väzby sokoly
 Smižno v povetria križia blankyty,
 Kružia i vreštia, zvoncami zvonía,
 I psi zpustené jačia i honía. —
 Čakajú lovcí. — a v stried trúb vravy
 Hľadia na nivy zlátené svitom —

Hľa! tamto šmihá
 Jeleň spiašený,
 Ledvá kopytom
 Týka sa trávy
 A chrt ho stíha —
 A on značený
 Od prti k prti
 Sádza cez doly;
 Skovičia chrtý
 Vreštia sokoly.

I sokol jeden zakrúti nízko
 I do chrbta mu pazúrom seká —
 Chrt vetronohý za nim uteká,
 Už ho dostihne — už blízko — blízko —
 Uháňa — letí — i strachom slepý
 Na nadstavené vrazí oštepý

¹⁾ Buran i v šarištine = burina.

Drgne i — padne. — Smelá družina
 Vreští trúbami, na kotly bije
 By vyplašila všetko čo žije
 Medzi trávami. — Švižká vtáčina,
 Krúži i kráče, zvoncami zvoní,
 Hajno chrtanov jačí i honí. —
 Lovci čakajú. — Pomedzi kvety
 Zas dačo šmihlo. — To jeleň nový?
 Nie — ozbrojený to Tatár letí
 Sťa vír stepový. —
 Sťa had prsami
 Trávu rozťína,
 Medzi kvetami
 Ocelou blýska
 I luk napína
 I strely tiská
 I šmiera ostré na všetky strany. —
 Tá zbroj bohatá kozákov mámi;
 To bezpochyby vodca Tatárov.
 Psov pustíť za ním! — Jeden z agárov
 Už ho doháňa, — hah — uvidíte!
 Ten chrtan starý to dobre spraví, —
 Skočí na prse — zatne zubiská
 Vydre mu žitie,
 Zmliaždi, zadlávi. —
 Už ho dostihnul, — vec neslýchaná!
 Kto by bol čakal od toho psiska?
 Líže mu ruky, — skáče — skoviči:
 Hah — však to kopov nášho hejtmana!
 První z kopovov, tak slávny v Sici!

Neraz Tatára k smrti dotrápil —
 Tu v Tatárovi pána natrafil. —
 Psov sa vrátila črieda skonaná,
 A Tatár letí i trávy láme —
 Teraz mu sokol do krku padne —
 Ó div nad divy, sokol hejtmana
 Sadne na plece, zobákom nehne
 Peria nadúra — krýdla napína —
 Krikom družina
 Zreve dokola
 Stá striel vybehne
 Stihá Tatára! . . .

I jedna do pŕs traťi agára,
 Druhá pod krýdlo raní sokola,
 Tretia Tatára udre do čela.
 Hľaď, či to slza, či krev zletela?
 Nevidno. — Zastal — oči zatiahnul
 Zaliate krvou lebo slzami. —
 Zo šije chrtá obojok ztiahnul
 Z hrdla sokola prsteň s zvoncami.
 Znovu cez stepy
 Vzpust, na oštepy
 Letí do plnej vrahov úbočí. —
 Tam ho zastavia — lapia! — nie i nie. —
 Ďaleko lovcov predstihnul oči
 I zmizne v hustej divej zelene. —
 Nie — to nebolo len sna divadlo,
 Bo tam, kde šmihnul striedkom údolov,
 Šesť bez života kozákov padlo,
 I šesť chrtanov — i šesť sokolov. —

(Pokračovanie nasleduje.)

Prekvapení.

Veselohra v jednom dejstve.

OSOBY:

Paulína barónka Závadzká.
 Hermína, jej neter.
 Ctibor barón z Vlkanova.
 Fedor, jeho synovec.

Major barón Závadzký.
 Kristian Sviatočný.
 Eva Javorská.

1. Výstup.

(Javíte: pavillon v zahrade s 3 dvermi. Jedny v úzadi, dvoje na bokoch. Na pravej strane viac v úzadi väčší, k hostine pripravený stól. Na ľavo viac v popredí menší stól, pohovka, stoličky.)

Eva Javorská. Kristian Sviatočný.

Kristian (zelenými vencami okrašľuje izbu, stojac na rebriku).

Eva (pomáha mu, potom obzerá jeho prácu a hovorí:) Už je to pravda, ako vy to krásne usporiadať viete, pane Sviatočný; to veru žiadno ľudské dieťa nevie tak dokonále spraviť, ako vy. Je to len pekný dar boží ten rozum!

Kristian. To vlastne nepatrí k môjmu úradu. Ale máte pravdu, pani Eva, žeby to bezomňa nešlo — alebo by sama osvietená pani musela to konať. Lebo tá ide popredku — prirodzene; a potom nasledujem ja — to jest tu v dome. Veď aby všetko mal na očiach: to vlastne menujú „správca domu,“ a ja mám len ten nepravý titul: komorník. Či ma rozumiete, pani Evička?

Eva. Tak celkom mi je tá vec ešte nie jasná —. Keď vy hneď za osvietenou barónkou nasledujete, veď je to tolko, akoby ste vy boli osvieteným pánom!

Kristian. Hlúposť. Pán osvietený ide pred pani barónkou — to len máte vedieť. Či som dakedy zabudnul na rešpekt? Osvietená barónka rozkazuje a ja poslúcham — rozumiete? Ale ináčťe žiadna ľudská duša nemá mi čo rozkazovať.

Eva. No naša slečna bude predsa len výnimkou?

Kristian. O slečne Hermíne vôbec niet čo namietat.

Eva. No ktoby vás neznal tak dobre ako ja, pane Sviatočný, ten by dozajista myslel, že považujete slečinku za sebe rovnú, a nie za člena panstva.

Kristian (zchodiac dolu z rebríka). Panstvo je panstvo, a slečna je slečna. Vidíte, tak sa majú veci!

Eva. Ach nebesa! nechže mi už teraz niekto povie, kde je tu rozdiel? Keď nám slečna rozkáže, či nemusíme na vlas vykonať? Ale ona vždy len prosí!

Kristian. Ona prosí, to je ten rozdiel, pani Eva. Osvietená barónka rozkazuje, a tak to má byť!

Eva. Ba ešte čo! Ani osvietená barónka nie je žandárskym strážovníkom, a poslušnosť je poslušnosť. A potom pán major — ten nebudaj tiež robí výnimku, lebo patrí k rodine.

Kristian. Major? — Ten práve nie. Je on síce bratom nebohého pána baróna, ale i nezdareným synom — ako sa to hovorí, a preto ho nepočítujem k familii, — ja držím v čistote dom. Od 14 dní je tu na návšteve a nebyva ani v izbách, určených pre milých a vzácných hostí. Pritom máme dobrý zrak. A teraz už nazdá sa, akoby bol tu v posádke. Starie sa i do toho, do čoho ho nič. Chcel by si hrať na predstaveného. To musí ináčťe byť — to ja trpeť nebudem.

Eva. Ale pán Sviatočný! tak rozhorleného ako dnes som vás ešte nikdy nevidela. Všetko má svoj čas. A váš rešpekt celkom sa hubí. Veru, veru, žeby ste zase potrebovali, aby sme dostali pána!

Kristian. Pána — tu v dome? Manžela osvietenej barónky, tak myslíte?

Eva. Áno, tak myslím. Keby sa tak pani barónka zase vydala? ja sa len tomu divím, že to už dávno neurobila!

Kristian. Pani Javorská, to je niečo celkom nového, na to som ešte nemyslel. Moje celé postavenie by potom zmenilo sa. Lebo to je veľký rozdiel, či je pani pánom — alebo — (zamyslí sa hlboko).

Eva (teší sa jeho rezpakom, po chvíli). Oba páni baróni z Vlkanova, starší i mladší, dozajista prídu dnes sem, lebo tiež patria k familii. Musím poriadky porobiť v kuchyni. Či nie tak, pane Sviatočný?“

Kristian. Vlkanovci? Pravda. Pred tými nie sme ani jeden deň istí.

Eva. Ponevác ale práve hovoríme o ženbe, pane Sviatočný — chcela by som vám niečo zdôveriť — je to pre mňa a pre vás veľmi vážna vec — ale nesmiete ma vysmiať, a ani sa nahnevať — veď sme my obidvaja spolu vždy tak dobre vyšli —

Kristian (veľmi vážne a dútklivo). Pani Javorská, keď vy na vaše staré dni máte ešte bláznivé myšlienky, tak zadržte si jich pre seba. To nie je pre mňa — na tolko by ste ma už mohli znať. Ja som komorník Kristian Sviatočný, a nechcem sa zmeniť. (S vážnosťou odíde.)

Eva. Nuž či tomu starigáňovi koliesko preskočilo? Ach, a že som to už dávno nepozorovala. A keď starší pán barón z Vlkanova zamýšľa sa oženiť s našou pani barónkou, za to má byť bláznom? Ach môj milý grobiánsky Kristian, ty mu to veru nezabrániš. (Odíde.)

Kristian (vráti sa; obzerá sa či je sám). Izba je okrášlená, teraz odnesieme rebrík — (chce ho vziať).

2. Výstup.

Slečna Hermína. Kristian.

Hermína (vníde a z daleka volá). Dobré ráno, milý pán Sviatočný!

Kristian (vážne predstúpi). Ráčťe dovoliť, milostivá slečinka, aby som ku dnešnému sviatku vášho narodenia predniesť smel svoju gratuláciu.

Hermína. Vidíte, ako to príjemne od vás zneje, milý pán Sviatočný: vskutku vy ste prvým, ktorý mi dnes blahozelá — staroba mladosti. Ďakujem vám srdečne. (Podá mu ruku).

Kristian (vyjasní tvár a pobozká ruku).

Hermína. Ale vaše blahoželanie bude šťastím pre moje želania a túžby. (Odbelme.)

Kristian (hladá za ňou, kýva hlavou, bere rebrik a odchodiac mrmle.) Hm! hm! (Odíde.)

3. Výstup.

Major (vníde druhými dvermi). Prípravy robia k slavnosti. Dobre. Dnes musím byť na stráži. Príležitosť robí zlodějov. A z jednej svatby nasledáva jiná. Vlkanovci pričasto mi chodia do revíru. Ja tu sedím, aby som sa stal neodbytným, nevyhnutným, aby pekná pani švegerina konečne mňa oblažila svojou rukou. To je posledná kotva nádeje pre mňa. Ak ma tá zklame, tak som odbavený. A práve preto musím mať oči všade, aby ani starý s barónkou, ani mladý s Hermínou nemohli dlho byť o samote. Samota vedie k výlevom lásky. A také slavnosti, ako dnešná, ponúkajú k tomu. Hahaha! nikto nemyslí, že ja stojím na predstrážach pevnosti. Márný bude útok, lebo ho prekazím. Ale pozor. Vlkanovci prídu cez jazero, musím ich tedy čakať a uvítať hneď na brehu. — Zdá sa mi, že pani švegerina ide. — Do videnia! (Odíde dvermi do zahrady.)

4. Výstup.

Barónka, pozdejšie starší barón z Vlkanova.

Barónka (obzerá izbu). Svetlica je pripravená, len kde je Hermína, aby som jej blahoželať mohla? Ach, tá už bude v parku. Mladosť, jarosť. Dnes čakám s jistotou Vlkanovcov. Ten mladý diplomat, zdá sa mi, že niečo zamýšľa. No ja nemám nič proti tomu. Pravda, že kým som ho nepoznala, i Ctibor mi bol milým a vítaným nie len hosťom, ale —. Ale Ctibor ustupuje Fedorovi. Tomuto lepšie pristane byť pánom v Závadí. (Klopanie na dvere.)

Kristian (vstúpi zasmušilý).

Barónka. Čo mi nesieš, starý, že tak mrzko hladíš? Leží ti niečo na srdci? Hovor: dnes by som rada mala okolo seba samých radosťou preniknutých priateľov. Len nech je nie otázka o titule „spravcu domu,“ lebo ten nijako nešíkne sa pre naše skromné pomery.

Kristian. Ved ja som už i tak spokojný; ale pán barón z Vlkanova, totižto ten starší, stoja tam von, a dali sa opýtať, či je tak zväčša dovoleno poklonu urobiť osvietenej panej.

Barónka. Ó dozajista! Pán z Vlkanova je mi vždy vítaný, to ty dobre vieš. Prosím ho, aby vnišiel.

Kristian (odíde).

Ctibor (vníde).

Barónka (ide mu v ústrety). Dobré ráno, pán švagor! ale načo to slavnostné oznámenie sa? Vy ste nám vždy vítaným hosťom. Ráďte si sadnúť. (Sadne si.)

Ctibor. Veľmi laskave vysokocetná pani švegerina! (Pobozká jej ruku a sadne si tiež.)

Barónka. Nuž čože ste mi doniesli? Priateľskú návštevu alebo obchodné záležitosti? Obidvoje vysoko si cením.

Ctibor. Najprv povinnosť, jestli sa tak vysloviť smiem, to jest príjemná povinnosť: deň narodenia slečny Hermíny, pri čom som predsa so svojou gratuláciou nesmel chybeť.

Barónka. Ach to je krásne. Vždy lúbezný, vždy pozorlivý. Ale riekli ste: najprv. Či má a bude nasledovať i „potom?“

Ctibor. Áno, ovšem, v istej miere, ctená pani švegeriná. (Hladká klobúk v rozpakoch, ktorý dosiaľ v rukách drží.)

Barónka. Ale prosím, zložte sa. — A bratovec neprišiel s vami?

Ctibor (položí klobúk na zem, šuchá si ruky). Ten tuším baví sa ešte niekde s pánom majorom. (Mlčí.)

Barónka (diví sa jeho mlčanlivosti, stranou). To nie jeho obyčaj!

Ctibor. Na príklad pri poľnom hospodárstve tam platí pravidlo, každá práca má svoj čas. A čas sú peniaze, hovorievame.

Barónka (usmieva sa). Ale čo tu hovoríte, pán švagor, to je všetko pravda, ale nie len pri poľnom hospodárstve, i jinače v živote. Nuž ale na mojom súhlase nebude mnoho záležať tak skúsenému hospodárovi.

Ctibor. Váš súhlas, to je hlavná vec. Už vy vždy traťte klínce po hlávke, lebo ste rozumná, múdra dáma. Ja som len to riecť chcel, že i hospodárstvo má svoje háky — i pre toho, čo mu rozumie. Ale položme na

miesto poľného hospodárstva pochop domáce hospodárstvo; tak i vtedy stoja práve tak veci.

Barónka. Ach, s tým už dotykate sa toho územia, kde som i ja viac doma. Ale ešte vždy neviem, či chcete moju radu a o čom?

Ctibor. Radu, áno, ovšem, t. j. rozhodnú radu. Ja — ja by som sa rád zmenil.

Barónka. Zmeniť? Ale to len nemá znamenať, žeby ste sa chceli z nášho okolia vysťahovať?

Ctibor. Nie, naopak: chcel by som sa tu ešte väčšmi ustáliť. Ja — jedným slovom: zamýšľam sa oženiť. No a teraz by som najsamprv znať chcel, čo vy o tom myslíte, ctená pani švegerina?

Barónka. Ach tak — oženiť! (Celkom chladne). O tom je ťažko radiť. Naposledy každý musí byť svojim radcom!

Ctibor. Pravda! veď ja i nie som na rez-pakoch, ale napadajú mi rozličné veci. Či na príklad nemyslíte, že som už pristarý ku ženbe? Dost skoro budem mať 44 roky.

Barónka. Mój nebožký muž bol starší, keď mi ponuknul svoju ruku, t. j. myslím, že vek života nie je výlučne smerodajným.

Ctibor. Domnievate sa tedy, že na tomto punkte neurazila by sa absolútne mladšia dáma?

Barónka. To celkom závisí od osobnosti. Niektorá asnaď práve na tento punkt kladie najväčšiu váhu.

Ctibor. Ale moja dáma je nie len pekná, je i rozumná, naturálna, nekunštovaná, úprimná, lebo myslím, že ju znám, a i vám je tiež dobre známa.

Barónka (stranou). Ten mňa myslí. (Nahlas.) Mój milý pán švagor, ja vskutku neviem —

Ctibor. Nuž čože mám ďalej mlčať, ctená pani švegerina —

5. Výstup.

Major. Predošli.

Major. Prosím za odpustenie, že vytrhujem. Ale, pani švegerina, ráčily ste vysloviť túžbu, vidieť tú novú sečkovicu, ktorou dá

sa porezať tolko otepov. Dal som jednu sem dopratať, a chcem sa opýtať, či by sa neľúbilo poobzerať túto na nový spôsob ustrojenú mašinu? Stojí tu dolu vo dvore.

Barónka. Ďakujem za vašu pozornosť. Hneď pôjdeme. (K Ctiborovi.) Povolanie nesieme zanedbávať, pán švagor. Ráčte tedy odpustiť. (Odchodí.)

Major (stranou). Tým sa mi podarilo prekaziť vylevu. (Odíde.)

Ctibor (stojí, hľadí za nimi zadivený, po chvíli). Čo to má znamenať? Opravdu nerozumiem pani švegerinu. Mňa tu o samote nechá, a ani nepozve obzreť tú mašinu, ako by to i mňa nezaujímalo. — Ha! teraz mi svitá, tá sa nazdá, že ja ju myslím! (Obráti sa k dverom, tie sa otvoria, a dnu vbehne s rozpiatym náručím, s taškou na písma v ruke)

6. Výstup.

Hermína. Predošlý

Hermína. Tetka! (Zarazí sa, vidiac mužského pred sebou, ktorého len len že neobjala; po chvíli s úsmechom.) Ujčok mój, ty? už tak včasne ráno? Ach, to je krásne! (Odloží na stól knihu, vlastne tašku (mapu) s kresbami).

Ctibor. Tedy sa tešíš môjmu príchodu?

Hermína. Aká to otázka! Ty si najľúbenejší zo všetkých ľubezných ujčokov sveta tohoto, ktorí len jestvujú, a ponevác si ľubezný, všetci ňa ľúbia, a ja celkom zvláštne.

Ctibor. Veru pyšným ma naozaj robíš, moja malá Hermínka; ale daj pozor, aby som tvoje smelé tvrdenie nepostavil na vážnu príubu.

Hermína. Ó to môžeš smelo: a ja slavne podstúpim tú príubu, a uvidíš, že zvíťazím.

Ctibor. No veď uvidíme. Ale najsamprv musím ti predniesť moju najkrajšiu gratuláciu k narodeninám. Život nech ti je plný kvetov, a preto — len maličké poshovenie! (Vybehne von, a po chvíli vráti sa s kytkou.) Vidíš, preto chcel som hneď i ja doniesť mój príspevok v kvetoch! (Podá jej kytku.)

Hermína. Ach tieto utešené kvety! tie musí vidieť i náš starý zahradaník; ten sa jim bude tešiť, ale i želieť, že sú obrhané.

Ja to neželiam, ujko Ctibor, lebo práve v tomto svojom zostavení robia mi veľkú radosť. Ďakujem ti, ďakujem ti srdečne!

Ctibor. Kytka tá dosiahla svoj účel, keď sa ti páči. A čo sa týka starého zahradníka, tak je stanovisko zahradníkovo celkom iné, ako stanovisko — zalúbenca!

Hermína. Dozajista! Ale na toho starkého nemožno sa hnevať, keď vidíme, ako mu ťažko prichodí i ten najmenší kvietok odstrihnúť.

Ctibor. On tomu jinač nerozumie. Ale život poskytuje nám tolko rozličných požitkov, z ktorých by sme nič nemali, keby sme jich nechali len neprestajne riasť na stopkách. Hrozo musí byť edtrhnuté a rozmačkané, aby poskytlo víno; žito musíme zožať a zomleť, aby sme dostali chlieb. A keď sa tí páča moje kvety, tak by si mi vlastne mohla dať pyštek.

Hermína. Ten máš hneď dostať, ujček môj drahý — na! (Bozká ho!) Myslím naozaj, že je to prvý bozk, ktorý si dostal od mňa; ale za to nemusí byť posledným. Ja som dnes na deň môjho narodenia taká uradoštená, žeby som celý svet poobjímala.

Ctibor. I majora?

Hermína. Nie, za celý svet toho nie! Veď je teu moja antipathia. A i tetke je vlastne odporný. Ona to síce nepovie, ale ja som to dobre zpozorovala. Ona ctí len pokrevnosť. Ale ty, ujko Ctibor, ty si od počiatku bol mojou sympathiou.

Ctibor. Ďakujem za ten rozdiel. I mne sa tak viedlo s tebou, moja malá Hermínečka!

Hermína. To ma teší, ale za to ma nemusíš volať malou Hermíneu. Veď som ja skoro tak veľká ako ty, a čo som nie to dorastiem. A potom dnes som sedemástočná — a to je tiež volačo. Ja som už odrastená, či vieš?

Ctibor. A myslíš, že som ňa za takú nedržal? Ba práve za úplne odrastlú. A za

dôkaz toho chcel by som slečne Hermíne hneď teraz zdôveriť tajemstvo.

Hermína. Ach uvidíš, ako znám mlčať. Je to veľké alebo malé tajemstvo?

Ctibor. V jistej miere ovšem veľké, ktoré pravda potom nemusí byť dlho tajemstvom, keď ti ho sdelím, a ty s ním usrozumenou budeš.

Hermína. Ó, to som nesmierne zvedavá. Tedy?

Ctibor. Áno, vidíš, — chcel som ti povedať, milá Hermína —

7. Výstup.

Major. Predošli.

Major. Pani barónka vzkazuje obom pánom z Vlkanova, či by nemali vôľu chladné raňajky užiť v jediarni na prechádzku sem. Budem mať česť byť spoločníkom.

Hermína. Ale pán major! ujko Ctibor chce mi ešte skorej zdôveriť tajemstvo.

Major. Hia, moja pekná neter, len je otázka, či to tajemstvo je náhlivejšie a či chladné raňajky? Ja nemôžem rozhodovať, komu patrí prednosť.

Ctibor. Prosím, prosím, to má dosť času. (Stranou.) Sám parom ho dovliekol. (Nahlas k Hermíne.) Po raňajkách naskytne sa príhodné okamženie, a môžeš mi veriť, že nezabudnem na svoj slub! (Odchodí.)

Major (ide za ním stranou). I tým som prekazil radosť. Tu nebude ženby. Keby sa ujček sveril s neterou, kto mi ručí za to, žeby si synovec nevzal tetku? Svatba robí svatbu! (Odíde.)

Hermína. Nuž či je slušné a v poriadku, že človek v prostriedku najkrajšej zvedavosti ostane trčať? Nie, ale toho majora neviem kto doviedol v tom najkrajšom okamžení. Eh! že musel prísť. Teraz nechcem to tajemstvo už viac zvedieť. Idem k starému zahradníkovi, tomu ukážem moje kvety, tam človeka nikto nebude konfundovať. (Odíde do zahrady.)

(Dokončenie nasleduje.)

Anthropologické úvahy,

alebo človek uvažovaný v jednote tela s duchom, so zvláštnym ohľadom na jeho určiteľnosť
kroz prírodu.

I. Úvod.

Pravdu veľikú vyslovili už grécki mudrci národu svojmu, privolávajúc mu ustavične: „Poznaj seba samého,“ a toho treba každému človeku, lebo bez opravdivého poznania seba ani kroku nemôžeme urobiť k svojmu zdokonaľeniu. No ale je to ľahšie k vysloveniu nežli k dosaženiu! A prečo? preto, že veky a veky bol človek sám sebe najväčšou pohádkou. Ani nemohol človek prv k poznaniu seba dôjsť, nežli prišiel na svet Kristus, ten Bohom Otcom všemohúcim poslaný na svet Syn, nie ľudský mudrc, ale pravdy božskej učiteľ a dokonalý jej na sebe objaviteľ. Lebo len Stvoriteľ mohol kroz spolutvorca (Concreator) sveta toho to oznámiť človeku: *Jaký je on tvor a k čomu ho on stvoril?* Kristus Pán reflektujúc na výrok Boží kroz ústa Davidove v žalme 82, 6 vyslovený: „Ja som bol riekol, bohovia ste a Synovia Najvyššieho,“ a na vypravovanie Mojžišovo, v 1. kn. 1 kap. v. 26 a 27 obsažené: Riekol opäť Boh: Učínime človeka k obrazu nášmu, podľa podobenstva nášho a nech panujú nad rybami morskými a nad vtáctvom nebeským i nad hovädý a nad všetkou zemou a nad všelikým zemeplazom hýbajúcim sa na zemi. I stvoril Boh človeka k obrazu svojmu, k obrazu Božiemu stvoril ho, muža a ženu stvoril je: opakoval to isté Židom, keď ho z rúhania sa Bohu obviňovali, že vyznal o sebe, že je Synom Božím. A z týchto dvoch výrokov poznávame, *čím je človek a jaké je určenie jeho!* Že Boh ľudí bohami alebo synmi Najvyššieho (seba) nazval, to znamená to, čo Mojžišovo: „*Stvoril Boh človeka k obrazu svojmu, k obrazu Božiemu,*“ t. j. *obdaril ľudí podobným sebe duchom, a sice duchom najvyššej múdrosti, rozumnosti, pravdy, spravodlnosti a dobroty schopným, nesmrteľným, večným život jak dľa neporušiteľnosti duše, tak aj dľa jeho oblažujúcej moci okušovať majúcim.* On sám jediný má byť tým tvorom božím na zemi, ktorý

Boha i svet poznať môže, sám seba uvažovať a zpytovať bude, a jehož neskonalou túžbou a úsilím ostane, všetko skúmať, zpytovať, celý svet si uvedomiť a tak rečeno odhádnúť a vysloviť túžbu všeho stvorenstva po Stvoriteľovi svojom, oslavovať darcu bytnosti a života svojho, lebo on ako vládár od Boha nad svetom ustanovený, je jeho representantom (predstaviteľom) u Boha. *Určením človeka je preto nasledovať Stvoriteľa v dokonalosti jeho, tvoril na základe božieho sveta svoj vlastný svet, a oslavovať ho i za seba i na miesto všeho zemského tvorstva svojím slovom, vierou, vedou, umením, svätotoľou a každým dobrým a slávnym skutkom a dielom, a preto veškerou históriou pokolenia svojho.*

Lež človek narušil tieto krásne vlastnosti ducha svojho zprotivením sa svätej vôli božej, vstúpením zloducha svevole, pýchy a vysokomyslnosti v srdce jeho, až tak ďaleko upadol, že už ani nevládal svoj hriešny život v celej jeho hrôze poznať a sám seba súdiť, aby mohol ešte pokanie učiniť. Židovstvo sa aspoň pri viere v pravého Boha a vzývaní jeho zachovalo, ale ostatné národy zklekli v ohavné modlárstvo, klaňajúc sa tvorom od seba nižším, a v slepote bludov a hriechov svojich šliapajúc svoj vlastný ľudský dôstoj. Tak tí, čo sa mali stať vládmami prírody, stali sa jej podrobencami. Odtiaľ stone človek až posiaľ vo väzbách samo sebou nevolnej prírody. Kristus prišiel to nešťastné ľudstvo vysvobodit' z pádu jeho, i navrátil mu utratený obraz boží, avšak v pomere k tým dvanásti stám miliónov ľudstva, ktoré ešte jestvovať majú na zemi, málo tých, čo uverili v neho v pravde a chcjú ho skutočne nasledovať. Židia nechápajúc ani Mojžiša ani prorokov, zavrhlí Messiaša svojho, i stali sa ešte väčšími hriešnikmi nežli boli, a hlas volajúcich gréckych mudrcov „Poznaj seba samého“ zanikol ako hlas volajúcich na púšti, na prázdno, oni zaiste rozumeli pod týmto poznanie mravného úpadku národa svojho, ktorý konečne

hriech už ani za hriech nepokladal a preto zahynúť musel!

Ludia kroz Krista vykúpení od bludov a hriechov svojich, sú tí, ktorí predstavujú človeka, schopného božieho života, a tohoto už chcem nastieniť v svetle kresťanskej vedy.

Človek je *duch, zemským telom odiaty*, ktoré telo duch obživujúce a krozeň presvita-ujúce, činí ho už v tejto smrteľnej podobe a povaha krásnym a zvláštnym. A tak *človek podľa tela je najkrajším kvetom prírody*, v čom sa všetci prírodopýttatelia shodujú. Niet za- jiste tvora, v ňomž by sa celá moc a síla i čarovnosť prírody krajšie vyrážala, jako v človeku. V ňom sú všetky v prírode ináč rozdrobené a roztratené krásy dovedna spo- jené: musíme tu ale dokonalej krásy človeka, muža a ženu si predstaviť, tak jako krásu túto romanopisci vo svojich krásnych roz- pravách opisujú, alebo jako ju grécki sochári a básnici vystavujú, na pr. keď nám *Apolla* a *Ladu*, *Adónisa* a *Afroditu* spredmetňujú. Tá štíhla, vo všetkom súmerná postava, plnosť a hebkosť údov i vlnadosť pohybov; hlava vajcovitá, mäkkým hodbabným vlasom krytá; čelo mierno sklepisté, vznešenú mysel ducha zrkadliace i pokoj svatý malujúce; pôvabné obočia, oči bystré, jasné, tiché, silu i dobrotu ducha prezradzujúce, oči ohnivé, túžbou a láskou vyššou horiace; nos rovný, jakoby prísnosť a úslachtilosť charakteru označujúci; ústa malé, karmínovými rty obrúbené, s ra- dom zubov bielych ako snáh, v nevinnom úsmechu tak milé a anjelské; líca ružové miernou plnosťou vábivé; brada malá, okrúhla, plnosť ženského i mužského obličaja dokoná- vajúca. Stredno štíhle hrdlo, plecica mocné, svalovité, sklepisté, vydaté, ramená okrúhle, nohy ľahké a pružné, pri spodku malé. Ten chod človeka smelý, postava velebná, zrak ku nebu obrátený, svety jeho spočítajúci; hudba hlasu a reči, a nado všetko tá milá živosť, ktorá sa po celej bytnosti človeka rozlieva. Samé zjavenie krásneho človeka nás okuzluje tak, jako nás žiaden iný tvor okúzliť nemôže! Ktoby tu tedy neuznal, že človek je najkrajším kvetom prírody?

Človek je ďalej *najdokonalejším tvorom zemským*, bo jako kvet prírody i všetky do-

konalosti zemského sveta v sebe zahrňuje. Ktorý zemský tvor sa môže človeku pri- rovnať? ktorý má všetky smysly tak dokonalé jako on? alebo údy k všetkému tak z pôsobné, jako človek? Pravda, že daktore zvieratá ďalej od nás vidia, ďalej zavoňajú; že sú silnejšie od nás a zvlášte behom nás predčia; že dak- toré svojim zvláštnym pudom a vrodzenou umelosťou (*Kunstfertigkeit*) k obdivovaniu nás vedú; že je nektorých vtákov hlas veľmi lú- bezný a temer nenapodobiteľný: a predsa čo sú ony so všetkými svojimi vlastnosťami, svojou silou, pudom a spôsobnosťou proti človeku, ktorý čím sa viacej zdokonaluje, tým menej prekážok a odporu v prírode na- chodí, v tým väčšej miere si všetko na zemi podmaňuje! Ani zrak rysa nevyrovná sa zraku človeka, ktorý by nikdy tenunké čiarky a litery rozoznať nevedel, ani tak ďaleko veci nerozoznal, jako to človek urobiť môže. Vonenie psa, vlka, kamzíka, zostane vždy vše- obočným, nerozčlánkovaným vonením, ďa- leko nižším od vonenia ľudského, bo človek všetkých vecí vôňu a zápach jednako cíti.

Zajac, mačka a myš majú znamenite vy- vinutý sluch, ale čo je on k sluchu nášmu prirovnaný? ktorý nielen šuštenie a chod, ale i tóny hudby rozoznáva a jejich harmonii sa velice teší. Silnejšie sú od nás zvieratá, ale nie tak vytrvanlivé v práci a namáhaní jako my, lebo skôr podliehajú v silenej práci, mimo toho že sa i medzi námi ľuďmi Herku- lesovia nachodia, ktorí sa ani lvov a tygrov, ani medvedov a vlkov nezlaknú. Jestli ale človekovi čo na sile a iných telesných vlast- nosťach chybí, to mu nahradzuje jeho rozum, obratnosť a spôsobnosť! Obdivujeme vrodzenú včely a bobra techniku, jakúsi rozumnosť slona; ale je to iba výsledok živého auto- matu, ktorý pri tom nemyslí a myseľ ne- môže; človek tieto živočichy nekonečne pre- vyšuje, lebo on vždy ďalej a ďalej postupuje vo všelikom umení, ačkolvek zcela mdlý a ničoho neznajúci prišiel na ten svet. On slabý krotí divé šelmy, rúbe nebotyčné lesy, rovná vrchy, stavá mosty pres rieky a priepasti; na púšťach vzdeláva zahrady, zakladá dediny a mestá, vrta artezijské studne; buduje si paláce a božstvu velebné chrámy; upravidel-

ňuje beh divých riek, more do kanálov odvádza, robí kunštovné prístavy, vysúša močiare a jazerá, rozhadzuje vrchy, rozostreľuje skaly; popod vrchy, rieky a more hotoví si cestu; v hĺbkinách zeme, ktoré sám vyhlbuje, hľadá skryté poklady zeme a nalezene na povrch vynáša; vesluje nie len po vode ale i v povetří, v balónoch svojich; parné i vodné stroje pracujú zaňho, áno bere i vietor a povetrie vôbec do svojej služby! Po železných dráhach v niekoľkých dňoch a hodinách celé krajiny precestuje; nie len perom ale i hromom píše, nie len tužkou kreslí a štetcom maluje, ale už kreslí za neho a to najtrafnejšie lúč slnečného svetla, a kto by to razom vypočítal, čo bystrý um človeka vynášiel a prevádza, keď už aj živým hlasom a tónom na mile zeme srozumiteľným sa číní, pomocou svojho telefonu?! Všetko čo len potrebuje, vynachádza jeho tvoriaci duch, a čo duch vynášiel, to údy tela vyviešť musia. Jaký to kúzelný svet ten terajší, oproti starému svetu!

Zviera môže iba v istom podnebí žiť, človek žije a to pohodlne vo všetkých pásmach sveta, ba on nenie ani k samej pevnej zemi priviazaný, ale žije a žiť môže i na vode, jako to z jednej strany dlhšie cestovanie po mori dokazuje, z druhej ale strany na čínskych riekach pozakladané kolonie, keď už preplnená zem nestačí ohromnému počtu obyvateľstva, tu na plťach majú svoje domky a zahrady — bydlia a živia sa státisíce ľudí. Žiadneho zvieraťa ústrojnosť nie je taká dokonalá, jako človeka, a to nie bez príčiny, keď je človek korunou všetkého stvorenia!

Ďalej je človek *malosvet všetkého*, to jest svet v sebe zaokrúhlený, v ňomž sa všetko to nachodí, čo len vo veľkom svete jesto, čo je teda svet vo veľkom, to je človek v malom. Svetu telesnému zodpovedá naše telo, svetu duchovnému duch. V prírode je hmota a hmotu obživujúca sila, i v tele je hmota a prírodná sila: jakým zákonom je príroda poddaná, takým aj telo; tu človek v tele ničoho premeniť nemôže, lebo tu panuje proces trávenia, plodenia, obehu krve, vydobývanie sa všelijakých sokov a vláh, rast, tlstnutie alebo ubývanie tela, dospelosť alebo nedospelosť,

miznutie síl, staroba a blížiaci sa smúť. Všetky živly prírody, všetky sily a moci sa nachodia i v človeku: voda, oheň, rozličné druhy zeme a kovy, soli, kyseliny a podstatné čiastky povetria; električnosť, galvanism, magnetičnosť, svetlo, prifažlivosť, odpudivosť a kolovanie (rotácia), čo je zvláste v obehu krve patrné. Pokiaľ sa človek narodí, potial dla tvrdenia prírodozpytcoť všetky stupne živočíšstva prejde, a to počnúc od nálevníkov až po dokonale vyvinutého človeka, kde už potom na svet prichádza. Človek raz stvorený Bohom a to jedným aktom, rodí sa od toho času len z človeka, nevyvinul sa tedy nikdy z opice, a preto nie je nijak prijatá theoria Darwinova, ktorá nie len že upodlieva človeka, ale protihovorí všetkým zákonom prírody i ducha, a všetkým zkúsenostam i historii ľudského pokolenia. Smysly prijímajú v seba celý vonkajší svet, a skrze ne sa zase človek objavuje svetu; to, čo je duchovného vo svete, duch vníma do seba, odhaduje a myšlienku jeho prechováva, ale potom zase myšlienku svoju vo svete uskutočňuje. Všetky tri ríše prírody sú v ňom representované a všetky možné formy v ňom predstavené, a naposledy čo najdokonalejší tvor je človek reprodukovaním všetkého tvorstva. V nástupstve tohoto nemožno pochybovať o tej pravde, že je on malosvetom všetkého. A jako malosvet, bytnosť nemajúca vo svete sebe páru, bytnosť, ktorá sfa koruna všetkých zemských bytností veliké a vznešené určenie prezradzuje!

Než človek je podľa svojho ducha, ako sme už spomenuli, „*Obrazom Boha*,“ ponevác kresťanský, jedine pravdivý Boh je *Boh duch*. Iba duch môže s duchom obcovat, ducha vzývať a oslavovať, a to je ľudský duch, ktorý sa túžbou neukojiteľnou po najvyššom Duchu, duchu to Stvoriteľa svojho ženie. Nedá sa tajiť, že i v dokonalejších zvieratoch je dač duševného, lež duša tu menej značí ako duch, lebo je ona iba princípom animálneho života, ktorá činí živočicha živočichom, t. j. bytnosťou žijúcou, pohybujúcou sa samovolne, živiacom sa svojím spôsobom, rozplodzujúcou sa a obraňujúcou svoju bytnosť. Tu môže mať zviera isté smyselné predstavy,

pripomnena a tak i pamäť, môže dať konať, čo akoby na rozum ukazuje, má svoj prirodzený pud, ktorý vyplniť musí, má isté prirodzené umenie, ako vták pri hotovení hniezda, bobor pri pripravovaní si svojho bydla, včela pri robení plášťov a mädu, mravenec pri tvorení svojej podzemnej skrýše, líška pri shotovovaní svojho bezpečného brlohu atď.; mnohé zvierá vie plávať, temer každé živočích zná život svoj brániť a chrániť, sfahovávajú vtáci vedia kam sa sfahovať na zimu a jako sa odtiaľ na svoje predošlé miesto vrátiť a ho najst, ale to všetko je ďaleké od duševnosti ľudskej, ktorá nemajúc žiadneho prirodzeného umenia, všetko si sama tvoríť musí. Duševnosť živočíchov môžeme najvyšším duchom prírody pomenovať, ktorý

žiadneho povedomia seba nemá, a preto ani nenie nesmrteľným v smysle ľudského ducha, kdežto duch človeka vyšší súc i od duše v sebe, čo princípu zemského života vôbec, je tvorcom a nosičom bohupodobného života, je si istým svojej nesmrteľnosti a večnosti, je si povedomým svojho pôvodu i určenia a má svedomie, ktoré ho pred upadnutím do hriechu vystríha, v hriechu pak postaveného trápi a suzuje, pokiaľ sa so sverchovaným duchom, Bohom nesmier. Duch človeka zhlba nie len tajemstvá prírody, ale i vlastnosti Božie, on tvorí si svoju reč a svoj duchosvet v nekonečnom postupovaní v dokonalosti, no pri zvieratoch nič podobného nepozorujeme.

(Dokončenie nasleduje.)

Šuhajovi.

Detvianska výša jak to velebné
 Zo zelenej tvojej hole
 Hľadeš za rána na neprehľadné
 To naše slovenské pole —
 Tam som raz z rána sama zastala
 A divné zjavy z razu zbadala,
 Vznášať sa v mlhových chmúrach —
 Postavy junov, čo umom päsťou,
 Krvavým potom, mukou, neresťou
 Za rod náš válčili v búrach,

Jedon balvány skál stocentových
 Pratal preč mocným ramenom;
 Iný diamanty zo skál žulových
 Dobýjal v znoji plamennom;
 Zas iný skaly Kriváňa mrvil
 A jich na piesok drobunký drvil
 Na chodník pekne zhladený;
 Iný zas čistil potôčky vedy
 Aby raz zmizly slovenské biedy
 V jich kryštálovom prameni.

Hoj to sú chlapeci, perál belejší
 Tiško šepnem sama sebe,
 Jich zápal ohňov sopky vreljší
 Ztrhne na zem celé nebe;
 Tí sa neboja, útrapnej práce
 Tí z našich chatrč ztvoria paláce,
 Z pustiny rajskej zahrady,
 Tí sa šťastene v službu nedali,
 Ale jej z ruky opraty vzali —
 Vydobyli si jej hrady.

Medzitým, čo sa duša tak teší,
 Prejdem rukou volné vlásky —
 Čo vidím — hore síhlinou spieši
 Šuhaj ku mne s citom lásky —
 Ja mu pokážem na tie postavy
 A pýtam sa ho, nech mi vyjavi,
 Či chce vstúpiť v jejích rady,
 Či aj on vstave zaprením seba
 Mohutnou rukou plamene neba
 Schvátiť pre svoj národ mladý?

Lež čo zkusila som, drahí moji,
 Bola to smiešna robota,
 Do neba nesmie, ohňa sa bojí
 V duši i srdci holota!
 I drsná púť ho života straší
 Hladu sa bojí, práca ho plaší
 Do boja: rameno slabé:
 Tu ja nevole hnevým pohnutím
 A prisným bielej ruky kynutím
 Odpravím to chlapä chabé:

Nie si ty — rečiem, k búram života
 Slovenského odchovaný,
 Teba vetrik, jak zástavku hrota
 Krúti v štyry sveta strany.
 Keby skaliny — chlebičkom ľoly
 Tu bys sa pásol na našom poli —
 Preč mi — obraz ľahkej plevy,
 Komu svetácke blesky, čačiky
 Tak ľahko zmútia mdlé pochopíky,
 Nezaslúži lásky devy.

Milina.

Moje city.

Vieš, kde moje miesto?
Tam kde hora šumí,
Kde potôček malý
Myje staré rupy.

Vieš, čo mi je milé?
Noc tichunká, svetlá,
Keď so mnou blúdeva
Tvár mesačka zbledlá.

Vieš, za čím ja smútim.
Čo ma horko bolí?
Že nám zašla sláva
Na prešporskom poli.

Vieš, čo mi hruď zvlní,
Čo ma oduševní?
Padlí v boji naši
Hrdinovia pevní!

Vieš, o čom rád dumám?
O svobody čase,
Keď nad Tatrou svitne
Deň vzkriesenia zase.

Vieš, čo mi najdrahšie?
Čo svety premôže:
Že sa hore k Bohu
Duch môj povzniesť môže.

Boluznámy.

Mladému básnikovi.

Hoj duša mladá, v centrum sa večnom
Usad túžením Cheruba!
Zostane ten na hrade bezpečnom,
Kto sa v božstve prerúba.

Sládkovič.

Jarý náš „Orol“ je jediným orgánom krajších vedeckých tu i tu, zvlášť ale poetických, zábavných a krásoumných výplodov ducha národa slovenského, je on sťa by arénou mladých duchov, ktorí tu sily svoje duševné probujú, ktorí na jaré krýdla „Orla“ nášho položia pokusy svoje, aby jich národ náš posúdil, ako výlevy srdce svojich, ktorými k srdcu hovorí, srdcami hýbať chcjú. Sdelujú verejnosti city svoje, aby žiaľ svoj umierili, aby radosť svoju s druhými podělili, aby budiť a život sebe a svojmu národu osladili. Nové sily vystupujú na pole verejnosti, ktoré básnické výplody svoje básneným osobnostiam prívlastňujú. Aj tak dobre! — Poesia, spev, je tým najzácnejším pokladom národa nášho, preto aj ja rád ju čítavam, a preto sa aj teraz osmelujem výraz dať svojím citom, jaké plodí vo mne čítanie básnických výplodov, a vôbec sdeliť to stanovisko, z jakého ja poesiu pojmám a v jakej poe-ii blahonosná nádej nášho národa a celého človečenstva spočíva.

Básnictvo je tak staré, jako človek sám, vek pôvodu jeho spadá s vekom pôvodu reči, ohľadom ktorej moje presvedčenie je, že je ona nie súkromnou zkúsenosťou človeka nadobudnutá, lež aspoň v základnej

svojej zásobe bezprostredným darom Všemohúceho. Reč robí človeka človekom, rečou sa líši od iných živých a cítiacich tvorov. Reč je spojivom medzi ľuďmi, je telom a rúchom myšlienok, v ktorom každému stanú sa prístupnými; a keď je tomu tak, dá sa očakávať, že Boh sám vystrojil darom týmto človeka. Reč je najzácnejším majetkom človeka, a jako taký majetok, nerád ho rozumný človek zneuctí, nerád ho poškvrní; z druhej strany používa človek reč svoju k pocteniu tých, ktorých si ctí a váži, ktorých líbí; používa ju k prejaveniu vďaky a oddanosti oproti tým, čo mu dobre urobili, čo ho priazňou, blahoprajnosťou a náklonnosťou svojou objali. Rečou svojou oslavuje to, čo mu je svaté, príjemné, velebné, vznešené.

Ustavičná zmena v živote komu je neznáma? Kto nevidí obraz každodenného života svojho v zmenách prírody? Tu rozprestiera sa jasný blankyt nad prírodou, a slnce veselo líba teplým svojim bozkom božiu prírodu. Tu sa zase zakalí kleňba nebeská, blesk križluje, hrom rachotí, a nebesá vydávajú hrachovú rosu na stonajúcu pod návalom víchru prírodu. To zamení mierny dáždik, a zase sa nebo milo usmieva, operenec smelo poletuje, a veselo a radostne

nôti svoju pejmu k chvále a k zvelebe toho, čo nad oblakmi tróni. Tak podobne sú aj v živote človeka mnohé a veľké zmeny, ktorým zmenám primerane človek myslí, mysleniu primerane hovorí. Tedy dla premien v živote človeka, rozličné rúcho odieva aj jeho reč.

Kto nevie si zo života svojho predstaviť okamih, kde duch jeho rozčulil sa priaznivými alebo nepriaznivými okolnosťami, peknými alebo strašnými, milými alebo odpornými, radostnými alebo smutnými zjavmi a udalosťami dojatý, a dla toho jeho obrazotvornosť už hore sa vyšvihla a vo vyšších vrstvách lietala, alebo zklúčená bólnymi dojmami zrazená zostala, a tak človeka smutnými a nepeknými obrazmi strašila. Primerane stavu ducha, a vplyvu jeho na obrazotvornosť, ustrojí sa aj vonkajší zjav vnútorného postavenia; primerane tomu postaveniu rúcho myšlienok, pracovania a účinkovania obrazotvornosti, — reč rozdielne rúcho na seba bere. Nie je to viac reč obecná, každodenná, je to reč nadobyčajná, sviatočná, reč poetická, — to je básnenie. Takto hľa je každý človek básnikom, viac menej vkusným, dla postavenia a vloh svojích.

Lež nie na tom dost človeku, že pri menovaných príležitostiach výplody a zjavy obrazotvornosti svojej vo vznešenejšej reči prednesie, pri prednáške tej hlas jeho tiež rozdielny od hlasu obecného. Vlny citov, ktoré srdcom búracajú, ktoré sa na mori obrazotvornosti jeho premávajú, aj v hlase sa zračia, človek nižšie a vyššie púšťa svoj hlas, dla toho, jako ho čo dojima — on spieva.

Sviatočné a veselé rúcho rečí, rozličné premeny hlasu, neostanú bez účinku ani na telo, a tak sa básneniu a spievaniu pri veselom hlase pripojí aj tancovanie. Poesia, spev a tanec sú na raz zrodené trojčence, ktoré žily dobu prirodzeného, prvotného nevinného detinstva; behom však času aj tu umeleckosť zúžitkovala svoj vplyv, a tak vidíme menované trojčence s postupom času dosahovať vrchol umeleckej dokonalosti; keď medzitým až po dnes tonie jeho básnický duch v nižších vrstvách Iudu prirodzeným

prúdom, lež pri tom všetkom nie bez vkusu. To o pôvode poesie.

Preto kdekoľvek stretáme sa v starej histórii s nejakým národom, národ ten spieva, ospevuje svoju minulosť, historia, báje, poesia, sú u neho jedno. Každý zo starých národov z poesie svojej zná svoju minulosť, spevom krásli a kojí si prítomnosť, a v speve si veští peknú budúcnosť. Ba práve poesia je jediným historickým žriedlom z dávnej minulosti; v básňach ospievané deje minulosti stálejšie zostaly v pamäti a pohodlnejšie daly sa sdeliť aj potomstvu. Čím väčší, čím slávnejší je národ, tým väčšiu, tým slávnejšiu má poesiu.

Keď človek začína básniť, začína rozumkovať, začína filosofovať, a preto nachodíme už v najstarších piesňach u všetkých národov stopy filosofie.

Prvé, čo aj povrchne a prvotne rozmyšľajúcemu človeku napadá, je rozlúštenie sebasamého a toho, čo ho obklučuje: odkiaľ a prečo je on a všetko čo vidí? Sám od seba, pomocou prirodzených vloh svojích nebol by človek býval v stave rozlúštit si tú otázku, nebol by mohol prísť na pochop božstva, keby mu to tvorca sám nebol sdelil. Po úpadku človeka tratil sa pomaly či-tý B hom zjavený pochop božstva, trátilo sa čisté povedomie pomeru medzi božstvom a človekom; lež v rumoch dávnej ztratej pravdy zostalo to povedomie: že je človek od vyššej moci odvislý; vyššiu tú moc však viac najst nevedel, a za takú uznal to, čo nebolo tým, lež v čom sa moc, dobrota a láskavosť, prísnosť a spavedlivosť onej zaznanej najvyššej moci javila, a pri pomútní tohoto pochopu, pomútil aj svoj pomer k najvyššej moci; lež to predsa vedel, že je odvislý a odvislosť svoju uznať je vrodene človeku: preto aj u najstarších národov poesia začína sa s uznaním a prejavením odvislosti od vyššej božskej moci; vsadial sa začína poesia s nábožen-skými spevmi, ospevujúcimi vdaky a prosby, ľútosť a kajúcnosť, strach a tu i tu nádej.

Prvé určenie poesie u najstarších národov je zadosť urobiť požiadavkám podlžným božstvu. Básnický duch nadehnutý a preniknutý zjavmi a výtvormi obrazotvornosti vysoko sa

vznesie nad kruh každodenného žitia svojho, vysoko nad pozemskosť k vyšším idealom, a dla možnosti svojej k najvyššej a k najdokonalejšej bytnosti — staré národy mimo židov k bohom svojim, židia ale a za nimi kresťania k Bohu jedinému — a tu vyleje duch ľudský všetko, čo môže; tu, v uznani odvislosti a chatrnosti svojej, peje hymnu k pocte toho, o ktorom verí, že mu život dal, od ktorého vo všetkom závisí. Tu v tej výške dýcha poet vzduch nadzemský, tu svetlom napája ducha svojho. Čo div tedy, že aj zvuky čo z úst jeho znejú, že city čo ruka jeho na papier vyleje, sú božské, sú vznešené! či div, že tu poesia divy tvorí, že tu zbožné, citlivé ľudské srdce nedostihnuteľné hymny a ody snuje. Že v tomto náboženskom obore poesie starí ďaleko za nami stoja — mimo židov — myslím každý nahliadne a nikto sa nemôže diviť...! Veď starí brodili v labyrinte bludu; nám však svieti lampa viery, pri ktorej svetle ľahší je výstup k trónu velebnosti božej, než aj po rebríku Jakubovom. Starych všadial vidíme s religioznými bájami počínať

básnictvo svoje. Kto nepočul o čarokrásnych hymnách Rigvedy, ktoré sú najstaršie pamiatky spisby Indov, kdežto Mahabharata a Ramayana viac epicky opisuje boje a rozšírenie Vedov. Spisovné tieto pamiatky sú dokonalý refrén bohatej tropickej prírody na Gangesi a Hindostane; v nich básnická obrazotvornosť všetko možné nastolí. Platí to o všetkých spisoch starej a novšej spisby indickej. A pýtate-li sa, kto prečo a odkiaľ to? Všetko to plynie z nevyčerpatelnej idey jedného nadzemského duchovného sveta. To isté vidíme u Egyptčanov, Chaldeov, Assýrov, iránských národov, tak u klassických národov Grékov a Rimanov. Homer svojich hrdinov tak mieni najväčmi zvelebíť, že jich uvádza v spojenie a v spoločnosť s Bohmi. Hesiod, Pindar, Plato, tam sú najkrajší, najvznešenejší a najvelebnejší, kde jich poesia vznáša sa až k sídlu bohov. Rímska staršia poesia, jej náboženskými myšlienkami pretkané eposy sú o mnoho známejšie, než aby som o nich v úzkom rámci tohto pojednania reč šírť mal.

(Pokračovanie.)

Listy z Čiech.*)

I.

Zlatá Praha, v januári 1879.

Len jeden úval Tatier delí nás, jedného otca, jednej matičky sme dietky, a predsa tak málo, máličko tých vrelých, bratských slov zamení sa medzi nami. Z tichých chyžiek našich málokedy zaletí zvest o duševnom našom zítí, o tom povraždenom, potuchlom rachu do sbratrených Čiech a kráľovská Praha málo čo už počuje o zúboženom Slovensku.

Ruším tedy to dlhé, mrtvé ticho, abych jednoduchými, kusými črtami zachytil niekoľko myšlienok nad bohaté rozprúdeným duševným žítím našich bratov.

„Literatura nám všetchno zatím nahradí a později všeho dobudě,“ povedá jeden z najvýtečnejších českých publicistov.

*) Rodolubí našinci, ktorí majú k tomu spôsob, veľmi by sa nám zavďačili a dobrej veci prospeli, keby nám aj o literárnom rachu ostatných národov slovanských stručné zprávy podávali.

Áno, je ona tepnou národa, odleskom jeho žitia, jeho snáh, jeho myšlienok, jeho schopností — jeho samého! I zabludme sa tedy v divadlo nám sa tu vyskytujúce.

Vezmeme na teraz do úvahy časopisy, neberúc do ohľadu politické.

Nestor českého časopisectva „Časopis Musea království českého“ postupuje dôstojne na dráhe svojej. Číta posiaľ dva i pädesiat ročníkov vzácny materiál prechovávajúcich. Terajší ročník vyznamenáva sa rovne zaujímavým obsahom vedeckým, z ktorého vyjímame nás Slovákov týkajúci sa článok prof. Píčov: Rodový pobyt na Slovensku.

Z časopisov poučných i krasoumných zároveň náleží primát bez odporu „Osvětě,“ listom pre rozhľad v umeniach, vede a politike. Periodický časopis tento slúžil by ku

Red.

cti každej literatúre. Jeho smer moderný, všetkých pokrokov, výzkumov pilne si všímajúci a pri tom tak eminentne národný, rýdze vlastenecký, celý český živel dôstojne reprezentujúci, musí ho urobiť miláčkom všetkých čítajúcich kruhov. Veľmi pečlivá a činná redakcia jeho nečaká na dobrovoľné príspevky alebo šťastnú náhodu, lež sama vyzýva jednotlivých literátov a učencov k tej lebo onej práci, poukazujúc pri tom na najlepšie pramene a pomôcky. Vládne vzácnym taktom, vie si pre každý obor získať najlepších odborných znalcov i najlepšie sily a ovocím toho je: časopis v každom ohlade dokonalý. Z práve ukončeného ročníku poukazujeme na príklad len na významnú prácu Perwolfovu: „Východní otázka — otázka slovanská,“ alebo na vrelú, dôkladnú štúdiu slečny Elišky Krásnohorskej: „Josef Kaj. Tyl,“ alebo konečne na obširnu, výtečnú prácu dra Tyrša: „Jacoslav Čermák, rozbor to esthétický a životopisný.“ „Osvěta“ by vôbec zvláste u nás, kde sa na taký vlastný náš mesačník ani pomyslať nedá, u žiadneho vzdelanca chybeť nemala. —

Na druhé miesto kladíme výlučne belletristický „Lumír.“ Je to stred najlepších českých poetov i prosaistov, zaznievajúci hlaholom vždy novým, pôvabným, a vyznamenávajúci sa obsahom vybraným, rozkošným. Jediné, čo mu vadí, bolo by to, že prispievatelia jeho tvoria asi od dvoch rokov jakýsi uzavrený kruh, do ktorého sa jiný zľazka dostane.

Na tretie miesto za stanoviska literárneho kladíme „Svět ozor.“ Povieme hneď, prečo. „Svět ozor,“ jako časopis obrázkový, kladie hlavniu váhu na ilustrácie. Tieto sú v každom ohlade podarené, veľmi pekne kreslené a znamenite ryté. Temer všetci domáci umelci sú tam súčasťní: Mukařovský, bratia Maixnerovci, Mařák, Chalupa, Gareis, Herold, Koenig, Kroupa atď. a odhliadnuc od toho trochu prílišného počtu uniformovaných vojakov a scén z bojísk, stojí „Svět ozor“ ohľadom obrázkovej časti na výške časovej. Nie tak krasoumným obsahom svojim. Vyjmúc sporé práce Heydukove, Krásnohorskej, Pokorného a niekoľko príspevkov Arbese, Jiráska, Holečka a Mokřého, nemôže sa rovnať „Lu-

míru.“ Zvláste poesii platí táto výčitka a najlepšou pomocou tomu bola by tuším konkurencia, ktorá i vznikla založením nového, obrázkového mesačníka krásnej literatúry, s milým, pamätným menom

„Květy.“ Je formy knihovej a ilustrácie sa tlačia na zvláštnom papieri. Mená redaktorov slubujú nám vec podarenú, lebo sú to Sv. Čech, prvý z žijúcich básnikov českých a dr. Servác Heller. A už 1. sošit vskutku veľmi nás potešil. Prináša pútavý sociálny román Hellerov z ruských salónov, „Kráľ stepí“ nadpísaný, prvú to prácu jeho v tomto obore, rečou vzletnú, psychologicky hlbokú, a v charakteristike až do drobnomalby prepracovanú; Prokopa Hradila hlboko čítenu, budúcnosť Slovanstva úchvatne spievajúcu báseň, v ktorej ale krása mluvy a zvonivý verš a rým na prvý pohľad prezradzuje veľmajstra mladých poetov: Sv. Čecha, ktorý sa opäť bez potreby ukryl za pseudonym; veľmi pútavé maloasijské cestopisy tiež z pera Sv. Čecha a Quida Mansveta. Ďalej má tu mladý lekár a nadaný spisovateľ dr. Thomayer vedeckú štúdiu: Moderní chirurgie, pre každého laika velice zajímavú a poučnú, a rozkošný humoristický genre Heritesov: „Maloměstská studie k románu“ i vzletná biografía Gambettova od osvedčeného publicisty Karla Tůmy doplňujú obsažný celok. Mimo toho sú tam preklady z pohrobnych sonettov Slovackého od Mokřého i pekná italská novella od Edm. de Amicis „Carmela“ nadpísaná. Obširne literárne rozhľady v českom, ruskom a poľskom písomníctve končia 8-archový sväzok. Priložené 4 ilustrácie, ktoré dla počutia vyšše 100 zl. stály, sú až na jednu veľmi podarené a slúžia celej knihe k nemalej ozdobe. Z predneseného tedy vidno, že program „Květov“ bude asi ten: veľký román, veľká báseň, a obširne rozhľady časové po najnovších vymoženostiach vied, umení, literatúr a všetkých oborov ľudského snaženia vôbec. Sú najobjemnejším českým časopisom a naskrze nie zbytočným v dobe, kde české krásne písomníctvo dosiahlo výšky pred tým nevidanej a kde je už raz na čase, aby výborné plody pôvodnie dostaly sa do rúk obecnstva tiež v primerane dôstojnej

forme a úprave, ktorej sa posiaľ dostávalo najviac cudzím prekladom, často veľmi pochybnej ceny, kdežto dobré plody domáce tlačily sa na režnom papieri. —

Podívajme sa ďalej. Tu sa nám javia dva obrázkové časopisy pre ľud: „Česká Včela“ a „Slavia“, od nového roku na „Zábavné listy“ prekrstená. Prvý z menovaných dosť dobre slúži svojmu úkolu, až na ten vysoký tón, ktorý užíva vo svojich literárnych a umeleckých rozhľadoch. Druhý, čo prstonárodné „románové listy“ tiež zodpovedá cieľu svojmu, len sa nám nijako nechce líbiť to večné núkanie vecí na obálkach tohože listu, v ktorom samom sa proti podobným brčjí. Lebo časopis ľud osvecovať chcejúci veru málo poslúži dobrej veci škvárami, jako sú na pr.: Hříšná Turkyně neb tajnosti harému, Srdcoví kluci, Roccambolo a p., ktoré sa nám tam spolu s lákajúcimi „prémiami“ núkať neprestávajú. „Vlastenecká“ tlačiareň by sa s takými vecmi vôbec ani zapodievať nemala. —

S novým rokom sa nám objavila v novom ruchu i moravská „Koleda“, nie viacej „čtení pro náš lid“ ale čo „list belletristický.“ Dosavadná neistota zaťat do pravého zmizla a prvým čísom javí sa nám časopis jakoby znovuzrozeným, s programom novým, s cieľom povedomým, určitým, ktorý nechce nehybnú hmotu „budit“ starými anekdotami a nepodarenými, začiatočnými veršovankami, lež v jednom kruhu udržovať inteligenciu moravskú a prinášať práce i každému vzdelancovi záživné. Světlej, Krásnohorskej, Heydukove a iných plody tam uložené tomu nasvedčujú.

Potešili sme sa tiež nad novým časopisom, všetkým oborom hudby venovaným. Z mrtvých vstalý „Dalibor“ započal zase hlásať „pěstování československé hudby na základě moderním“ a zbudil v nás prvým čísom veľmi smelé nádeje. Vyzýva i spevácke spolky a hudobníkov našeho Slovenska, aby pilne zasielali zprávy o svojej činnosti a pôsobení svojom.

Dúfame, že nebude hlasom volajúceho na púšti.

Veľmi by bolo žiaducno založiť i ústredný kritický časopis, kritiku sústavne pestujúci, jako bol svojho času „Věstník bibliografický.“

Z paedagogických časopisov najvyššie stojí „Posel z Budče.“ Je všestranný, znamená redigovaný a prináša veci dobré, skutočne cenné. Na Morave vychádzajúci „Komenský“ bol už v smrteľných mdlobách, v poslednej chvíli však vytrhly ho z nich a zachránily osvedčené ruky p. J. Havelky, ktorý ho k predošej výši a hodnote jeho bez všetkej pochyby pozdvihne. — Spomínajúc väčšinu časopisov, nemôžeme nespomenúť „Ženských listov,“ slečnou Krásnohorskou s takou obratnosťou a tak dômyslnou redigovaných, že neváhame jich označiť za nezbytnú sprievodkyňu každej vzdelanej devy a ženy československej. —

O časopisoch odborných sa šíriť nebudeme, zaznamenávajúce len v obore svojom výtečnú trojicu: „Listy filologické,“ „Časopis pro matematiku a fysiku“ a prírodovedecký „Vesmír.“

Nemôžeme však ukončiť bez upozornenia na ústredný orgán študentstva, časopis to bujarej akademickej junače: „Akademické listy,“ slúžiaci výlučne záujmom slov. študujúcich na vysokých školách a pretriasajúci jedine potreby, túžby, ciele a myšlienky teže mládeže. Je to druhu svojho jediný časopis náš, ďaleko všestrannejší než podobná nemecká „Alma Mater“ vo Viedni, a má tú zvláštnosť, že tam bojuje hŕstka nadšených junákov proti moru nespravodlnosti a krívd, živel český k múru tisnúcich.

Tolko na teraz v krátkosti o časopisectve bratov našich. Dúfam, že i budúce popriano bude tu miesta stručným referátom naším i oboznámime obecenstvo naše predne s novšími najvýtečnejšími plodami Musy, Minervy i Thalie českej a zachytíme niekoľko črtov z toho nadšeného šiku bojovníkov za sväté práva a osvetu i z toho bohaté rozprúdeného ruchu umeleckého v stovážatej, kráľovskej Prahe.

J. V.

Jaroslav Čermák.

(Vyobrazenie na strane 1.)

Medzi najprednejšími maliarmi nášho veku zaujíma Jaroslav Čermák dôstojné miesto. Čermák narodil sa dňa 1. augusta 1831 v Prahe. Vo svojom šestnástom roku vstúpil do pražskej akadémie; pozdejšie konal cesty po Európe, načo vstúpil do akadémie antorfskej, kde vzdelával sa pod Wappersom a už po roku obdržal prvú cenu v malbe.

Skoro na to usadil sa v Paríži a r. 1858 konal ďalšie cesty, menovite po krajinách slovanských v Rakúsku, po Hercegovine a Čiernej Hore, kde nasbieral si nevyčerpatelné poklady umelecké, ako aj hojnosť krojov, náčinia a zbrane. R. 1862 navštívil zase Dubrovník, Čiernu Horu a Hercegovinu a tam konal svoje štúdia.

Čermák i v ďalekej cudzine úplne zachoval svoj národný ráz a zastupoval v Paríži čo najčestnejšie slovanské umenie. Najradšej

zaoberal sa s predmetami a výjavy z vlastne-neckých dejín alebo zo života slovanského, v ktorých obdivujeme mohutnosť pojmov a výtečné prevedenie.

Z Čermákových obrazov uvádzame nasledujúce: Husité vstupujúci do Basilejského snému; Táboři úvoz bránici; Žízka a Prokep na válečnom voze sv. písmo čtouci; Lomnický; Protireformace v Čechách (na Brusselskej výstave veľkou zlatou medailou poctený); Slovenka díté kojící; Bába slovenský; Dalmatinka s kúzletem; Istrianka; Hercegovinec; Černo-horka; Únos hercegovské ženy od bašibozukův; Raněný Černohorec.

Jaroslav Čermák zomrel v najlepšom veku v Paríži dňa 23. apríla 1878. Jeho telesné pozostatky prenesené boli do Prahy a tam dňa 7. júla slavnostne pochované.

Literatúra a umenie.

Dejiny literatúr slovanských. Z Petrolhradu oznamuje sa „N. L.“, že Alexander Pypin, chválne známy učenec a publicista ruský, počal vydávať tlačou svoju históriu literatúr slovanských. Pred dvoma týždňami vyšiel I. diel (450 strán) tohto dôležitého spisu, obsahujúci dejiny literatúr juhoslovanských a maľoruskej. II. diel, ktorý je už v tlači, bude obsahovať dejiny písennictva poľského, česko-slovanského a srbsko-lužického; III. diel bude venovaný literatúre ruskej.

Výklad Malého Deharbeovho Katekizmu od Jak. Schmitta, vydávajú v druhom vydaní údovia cirk. lit. školy slovenskej na semeništi v Ostrihome. Cena 1 zl. Na každých 10 výtiskov jeden nádvokom.

„Viera, štít a kotva kresťana v terajších časiech.“ Spisal francúzsky učenec Dr. Gaume. Poslovenčil a s odobrením cirk. vrchnosti vydáva M. Kollár. Pán vydavateľ obracia sa menovite ku kat. duchovenstvu, že nedá padnúť tomuto prvému jeho podniku na poli spisby slovenskej. Cena spisu 40 kr. Prihlasy posielajú sa na meno vydavateľovo: Martin Kollár v Ostrihome (Esztergom. Seminarium). Na každých 10 výtiskov dáva sa 1 nádvokom. — Spisok tento snažne odporúčame katol. obecnstvu slovenskému.

Oznam. Nové, rozmnožené vydanie „**Náuky náboženstva**“ (ev. A. V.) vyjde s koncom febr.;

cieľom usnadnenia i vydania i nadobudnutia si knihy tejto, ktorej prvé vydanie pred 1/4 st. letím s toľkou pochvalou patričných rozobraté bolo, určil som pre tých, čo sa prihlásia jako odberatelia, cenu najnižšiu **30 kr.** za výtisk. Kto najmenej 10 výtiskov objedná si na dobierku, dostane jich franko. Pozdejšie nastúpi cena značne väčšia krámska. Priatelia starí i noví knihy mojej môžu sa prihlásiť buď u knihtačiarisko-účastníarskeho spolku v Turč. Sv. Martine, buď u redakcie „Korauhve“ v Uhor. Skalici, alebo aj u podpísaného.

Prosíme priateľské časopisy o odtisknutie tohoto oznamu.

V Hlbokom, dňa 30. januára 1879.

Dr. J. M. L. Hurban.

O maďarskej literatúre píše „Nem. Hirlap“: „Nechcem hovoriť o krásnej literatúre, lebo tu nepomáha žiadna rada ani rozkaz, tu musí sila národa sama tvorivo vystúpiť, a naši dnešní lyriční a novelkári sú slabúsi, ktorým len jedno treba rieknuť: učte sa! Budem hovoriť teda iba o školských knihách a o ľudovej literatúre.“

Obzrime sa okolo: Knihy pre ľudové školy, s výnimkou dvoch-troch, sú všetky dôkladne zlé; knihy pre stredné školy sú všetky zlé bez výnimky; knihy pre vysoké školy

ani neexistujú, okrem pár juridických diel. Zakaiaľ šuhaj chodí do elementárky, trepú sa mu do hlavy bláznovstvá a hlúposti z naničhodných kníh; prestúpi do stredných škôl, dajú mu do ruky také učebné maďarské knihy, nad ktorých škandaloznou blbosťou sa sám smiať musí; keď ide na vysoké školy, odkázaný je na samé cudzie knihy v tak tupohlúpom maďarskom preklade, že ledva šípíť môže, čo v nich vlastne stojí.“

Takto doslovne v citovanom časopise, a my tomu úplne veríme a podpisujeme tieto eminentné pravdy! Nuž pane „Nemzeti Hirlap,“ vy naozaj zlostne smýšľate s nemaďarmi, chcúťc jim jich vlastnie cudzie jazyky vyrvať a knutou vtlačíť jim „vašu materčinu,“ ktorej školská literatúra pozostáva zo samej „škandaloznej blbosti,“ „hlúposti“ atď. atď.! Veru do pekného stánku chcete zaviesť naše nevinné slovenské dietky, ktoré majú klassické čítanky a vôbec školské knihy, čo stoja na jednej výške s nemeckými. Nechajte nás teda pri našom ohnisku, kde máme v tomto ohlade dosť záživného pokrmu!

Mythy. Básne Jaroslava Vrchlického. Cyklus prvý (1874—1878). V Praze. Nakladateľ J. Otto knihkupec. Str. 219. Salonní bibliotéky č. VIII. Dielo známeho básnika českého veľmi úhľadne vystrojené.

Z nauky o mlékařství čili úvahy o výběru, odchovu, zkoušení, krmení a ošetřování dojného dobytka; pak o mléku, jeho zpeněžení a zužitkování. Sepsal L. Učík, rolník. V Praze. Nakladatel J. Otto, knihkupec. Str. 74.

Nákladom toho istého knihkupeca vyšiel: **Kapesní Kalendář českých obchodníků** 1879. Ročník čtvrtý. Rediguje Jos. Fr. Novák. Cena v plátne viazaného výtisku 1 zl. 20 kr. — **Slovanský Kalendář** na r. 1879. Redaktor J. Arbes. Ročník VIII. 4°. Str. 48. Cena 30 kr.

(Zaslané.)

Hukot železníc, piskot továrň, rachot a lomoz strojov šíri sa očividne a zaplašuje vždy viac a viac útle kvietky hól i nív, nežné plody poesie prstonárodnej, odblesk to mysle, srdca, duše ľudu nášho.

Preto kým ešte čas, pokým neuvädly tie nežné kvietky ovanuté uhelným dymom, sbierajte, ratujte jich! Pokolenia budúce zehnať Vám budú a sobrané prstonárodnie piesne, povesti, povery, hry, obyčaje, prípovedky atď. atď. podajú jim pravý, nezfalšovaný obraz poetickej mysle nášho národa. My sami nemáme teraz vlastných sborníkov k ukkladaniu našich perál, sobrali nám prstriedky k tomu ubijecovia naši, i zasielajte tedy prispievky družstvu, ktoré si za životniu úlohu postavilo sobrať nevydanú ešte prstonárodniu poesiu československú: Pohádkovej kommissii liter. spolku „Slavia“ v Prahe, Perštýn, 13.

Za kommissiu

Jaroslav Vlček,
t. č. jednatel.

Oprava chýb: Do prvých hárkov tohto čísla vklzly sa nasledujúce chyby, ktoré týmto opravujeme: Strana 4. stlpec 2. riadok 22: miesto „triedy“ čítaj čriedy; str. 6. stl. 1. r. 23: miesto „judášku“ čítaj judášsku; str. 7. stlp. 1. r. 26. m. „Gutzos“ čítaj Sutzos; str. 8. stlp. 1. r. 26. m. „ústavou“ čítaj ústavou; str.

9. stlp. 1. r. 23. m. „roztratené“ čítaj roztratená; str. 12. stlp. 1. r. 19. m. „gágoľ“ čítaj gogol; stlp. 2. r. 14. m. „ukrátiť“ čítaj ukrotiť; a r. 19. m. „Cuztatone“ čítaj Curtatone; str. 14. stlp. 2. r. 8. od spodku, m. „skupenine“ čítaj skupenie.

Listárň redakcie a administrácie.

Pp. **J. Šn.** v Batiz.: 2 zl. sme dostali. — **J. M.** na t. r. — **J. I.** v Modre. Zaslané 4 zl. preznačili v. **L.** 4 zl. doplatky dostali sme a vás preznačili sme na rok 1878.

OBSAH: Dvojslov. (Hviezdoslav.) — Orol selejský. Historická povest. (Pokračovanie.) — Zapálte svetlá . . . (Bohdanovič.) — Sen. (Koloman Banšell.) — Zreb. Humoreska. (G. K. Laskomerský.) — Zmyja. Román básnický od Slovackého. (Pokračovanie.) — Prekvapení. Veselohra v jednom dejstve. (Dokončenie.) — Anthropologické úvahy, alebo človek uvažovaný v jednote tela s duchom, so zvláštnym ohľadom na jeho určiteľnosť kroz prírodu. (Dokončenie.) — Šuhajovi. (Milina.) — Moje city. (Bohuznámy.) — Mladému básnikovi. (Pokračovanie.) — Listy z Čiech. (J. V.) — Jaroslav Čermák. (Š vyobrazením.) — Literatúra a umenie. — Listárň. —

Predpláca sa u redakcie a administrácie v Turč. Sv. Martine:

Celoročne 4 zl., polročne 2 zl. 10 kr. r. č. — „Orol“ vychádza vo 12 sošitoch, 4 hárkov silných, dňa posledného každého mesiaca na štvorke.

Tlačou kníhtlačiarkeho účastinárskeho spolku v Turč. Sv. Martine.